

Tanssiva päiväkot

- Toiminnallisen oppaan tuottaminen lastentanssista päiväkodin työmuotona

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi (AMK)
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Vilma Kivinen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

KIVINEN, VILMA:

Tanssiva päiväkot
Toiminnallisen oppaan tuottaminen
lastentanssista päiväkodin työmuoto-
na

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön opinnäytetyö,

50 sivua, 17 liitesivua

Kevät 2016

TIIVISTELMÄ

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena oli lastentanssi varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyössä tuotettiin varhaiskasvattajille opas lastentanssista ja näin aiheesta luotiin päiväkodin käyttöön yksi uusi työmuoto. Opinnäytetyön toimeksiantajana oli yksi Tampereen kaupungin päiväkodeista. Opas on rakentunut toiminnallisista tanssituokioista, joiden sisällöissä on otettu huomioon lasten osallisuus, sillä lapset saivat itse vaikuttaa tuokioiden sisältöihin. Opinnäytetyön lähtökohtana oli lisätä varhaiskasvattajien tietoisuutta lastentanssista ja sen merkityksestä sekä innostaa varhaiskasvattajia ja lapsia siihen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa päiväkodille opas lastentanssista. Oppaasta luotiin sellainen, jota kuka tahansa varhaiskasvattaja pystyy toiminnassaan hyödyntämään. Tavoitteita mietittiin myös erikseen lasten, henkilökunnan ja opinnäytetyön tekijän tavoitteiden näkökulmasta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda tanssi lähemmäksi varhaiskasvattajien käytännön työtä sekä lisätä tietoisuutta tanssin merkityksestä lasten fyysiselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Lisäksi toiminnallisten tuokioiden tarkoituksena oli luoda lapsille kokemus siitä, että tanssi-ilmaisu on mahdollista kaikille.

Tanssi nähdään yhtenä osana lasten taidekasvatusta, mutta siltikään siitä ei ole saatavilla yhtä paljon tietoa kuin musiikki- tai kuvataidekasvatuksesta. Lisäksi tanssia ei toteuteta päiväkodeissa niin usein kuin muita taiteen muotoja. Taidekasvatuksen lisäksi tanssia voidaan tarkastella liikuntakasvatuksen näkökulmasta, jolloin huomioidaan tanssin fyysinen puoli ja kehoillisen oppimisen mahdollisuudet. Varhaiskasvattajilla on jo entuudestaan hyvät mahdollisuudet toteuttaa tanssikasvatusta, mutta oppaan avulla luodut harjoitukset helpottavat ja auttavat alkuun tanssikasvatuksen toteuttamisessa. Opasta voi helposti soveltaa eri-ikäisille lapsiryhmille.

Asiasanat: tanssikasvatus, taidekasvatus, varhaiskasvatus, erityiskasvatus, osallisuus, kehoillinen oppiminen, leikki

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

KIVINEN, VILMA:

A Dancing Nursery School
Making A Practical Guide to Dance
Education in Nurseries

Bachelor's Thesis in Social Pedagogy for Work with Children and Young
People,

50 pages, 17 pages of appendices

Spring 2016

ABSTRACT

The subject of this functional thesis was children's dance in early childhood education. As a part of the thesis a guide book for nursery schools was written, providing a new method for the educators to use in their work. One of the public nursery schools in Tampere was the commissioner for this project. The guide consists of dancing class activities influenced by children's feedback and promoting child participation. The basis for the thesis was to increase awareness of children's dance and its importance – encouraging educators and children alike to embrace dance.

The main objective was to produce a guide about children's dance for nursery schools. The guide was constructed to enable any early childhood educator to utilize it in their work. In addition to the personal goals of the thesis writer, the objectives were also considered separately from the viewpoints of children and educators. The thesis aims to raise awareness of the influence of dance on the physical and social development of a child.

Dance is an established part of arts in early childhood education, but there is significantly less information available compared to musical or visual arts and dance is a less often used form of education in nursery schools. Dance serves also as a form of physical education when taking physical activity and embodied learning into consideration. Early childhood educators already have all the prerequisites to implement dance education in their work. The produced guide book will facilitate the process with guidelines helping to create dancing class activities. The guide book serves all nursery school groups and can be easily adapted to different age groups.

Key words: dance education, art education, early childhood education, special education, participation, embodied learning, child's play

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA LÄHTÖKOHDAT	3
2.1	Tavoite ja tarkoitus	3
2.2	Toimeksiantaja ja kohderyhmä	4
2.3	Tiedonhaun kuvaus	5
2.4	Opinnäytetyöprosessi	7
3	LASTEN OSALLISUUS	9
3.1	Osallisuuden määritelmä	9
3.2	Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa	10
3.3	Lapsen luontaiset tavat toimia osallisuuden näkökulmasta	11
4	TANSSIKASVATUS	13
4.1	Lastentanssi päiväkodissa	13
4.2	Leikin ja tanssin yhteys	14
4.3	Tanssin merkitys varhaiskasvatuksen taidekasvatukselle	15
5	LASTENTANSSIN OHJAAMINEN	18
5.1	Eryityiskasvatuksen näkökulma ohjaamisessa	18
5.2	Ohjaajan roolin merkitys	19
5.3	Kehollisen oppimisen huomioiminen	21
6	TANSSIVA PÄIVÄKOTI – OPPAAN RAKENTUMINEN	22
6.1	Ensimmäinen ohjauskerta	22
6.2	Toinen ohjauskerta	23
6.3	Kolmas ohjauskerta	24
6.4	Neljäs ohjauskerta	26
6.5	Viides ohjauskerta	27
6.6	Kuudes ohjauskerta	28
6.7	Seitsemäs ohjauskerta	29
7	ARVIOINTI	31
7.1	Lasten oma arviointi tanssituokioista	31
7.2	Henkilökunnan arviointi	32
7.3	Itsearviointi tanssituokioista	32

7.4	Henkilökunnan perehdytys oppaan käyttöön	34
7.5	Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi	35
8	POHDINTA	38
8.1	Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi	38
8.2	Johtopäätökset ja kehittämissuhteet	39
8.3	Ammatillinen kasvu	43
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	51

1 JOHDANTO

Lastentanssin voidaan katsoa kuuluvan taidekasvatukseen ja taiteen merkitys on ajankohtaista ja läsnä lasten opetuksessa sekä kasvatuksessa. Taiteen korostaminen lapsuudessa on siis lapsen kasvua rikastava erityispiirre, joka voi tuottaa lapselle monia positiivisia kokemuksia. (Hällström 2009, 15.) Lisäksi taidekasvatuksella nähdään olevan mahdollisuuksia kulttuurisen uudistamisen välineenä, koska lapselle annetaan tilaisuuksia keksiä ja löytää itse ne keinot, joiden avulla voidaan luoda uutta kulttuuria (Sintonen 2009, 12).

Kärjen (2015, 59) mukaan lastentarhanopettajilla on hyvä perustieto lasten liikunnan toteuttamisesta ja heidän täytyy osata nähdä monipuolisten menetelmien mahdollisuus. Tätä ajatusta haluttiin myös tässä opinnäytetyössä korostaa, sillä varhaiskasvatuksessa on hyvä tuoda esiin erilaisia työmuotoja laadukkaasti varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Lisäksi jo lapsuudesta alkaen on tärkeää korostaa liikunnallista aktiivisuutta kehollisuuden ja toiminnallisuuden avulla, koska passiivinen elämäntapa lapsuudessa voi näkyä myös myöhemmin lasten koulunkäynnissä, esimerkiksi liikunnallisissa taso-eroissa (Anttila 2013, 111).

Idea opinnäytetyön aiheelle syntyi ensimmäisen kerran keväällä 2014, kun opiskelin varhaiskasvatuksen opintojaksolla lastentanssiin liittyviä elementtejä. Oma tanssitaustani vaikutti vahvasti siihen, että halusin saada lisää tietoa lastentanssista sekä tuoda lastentanssin osaksi omaa ammatillista vahvuuttani sosiaalisella alalla. Opinnäytetyöhön liittyen osallistuin Marjo Härmäläisen Tanssipolku -ohjaajakoulutukseen sekä Valon (entinen Nuori Suomi) järjestämään Lastentanssin avaimet -koulutukseen, joissa oma kiinnostukseni lastentanssia kohtaan kasvoi. Opinnäytetyön aiheen koin alusta saakka kiinnostavana sekä tarpeellisena, sillä kokemukseni päiväkotimaailmasta oli se, että lastentanssi on vähemmän käytetty työmuoto päiväkodissa. Opinnäytetyön avulla halusin tuoda lastentanssin lähemmäksi varhaiskasvattajien arkea ja sitä kautta edistää lasten kokonaisvaltaista kasvatusta.

Opinnäytetyön taustalla oli vahvasti ajatus lastentarhanopettajan pätevyyden saamisesta, joten siksi toteutin opinnäytetyön päiväkotiin. Opinnäytetyön avulla tuotin päiväkotiin uutta tietoa sekä sain lisää ammatillista kokemusta varhaiskasvatuksesta. Sosionomi-opiskelijat voivat saada lastentarhanopettajan pätevyyden suorittamalla 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja, pedagogisen harjoittelun sekä opinnäytetyön suuntautuen varhaiskasvatukseen tai sosiaalipedagogiikkaan (Hovi-Pulsa & Vaara 2011).

Opinnäytetyö oli toiminnallinen työ ja siinä korostui vahvasti työelämälähtöisyys. Toiminnalliselle opinnäytetyölle on tyypillistä käytännön toteutus, raportointi sekä uuden luominen (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9). Tässä opinnäytetyössä uuden luominen näkyi siinä, että kohteena olevassa päiväkodissa ei ole aikaisemmin ollut lastentanssiin liittyvää opasta, joten sellaisen valmistuttua on mahdollista edistää päiväkodin taide- ja liikuntakasvatusta. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitteena on tehdä tuotos ja yleensä tuotos syntyy yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön sisältyy keskustelua, arviointia, palautteen antoa ja vastaanottoa sekä toiminnan uudelleen suuntaamista. (Salonen 2013, 6.) Nämä kaikki käsitteet soveltuvat sosiaalialan opinnäytetyöhön, sillä ne ovat sellaisia käsitteitä, jotka tulevat vastaan myös sosionomin käytännön työssä.

Opinnäytetyössä tuotiin esille sitä näkemystä, että tanssi ei ole tasa-arvoisessa asemassa päiväkotien opetuksessa verrattuna muihin taidekasvatuksen osa-alueisiin. Syitä tähän en pohtinut työssä sen tarkemmin, mutta tulevana lastentarhanopettajana haluan tuoda tanssin tärkeyden esille. Opinnäytetyössä muodostunut opas on vain yksi tapa toteuttaa lastentanssia ja siinä olevat harjoitteet ovat vain pieni pintaraapaisu lastentanssin maailmaan. Toivon tämän kuitenkin riittävän siihen, että edes muutamat varhaiskasvattajat innostuisivat ja kiinnostuisivat lastentanssista lisää, jotta tanssista voisi kehittyä varhaiskasvatuksen säännöllinen ja jatkuva työmuoto.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön päätavoitteena on tuottaa varhaiskasvattajille opas lastentanssista. Oppaasta luodaan sellainen, jota kuka tahansa varhaiskasvatuksen työntekijä pystyy käyttämään. Näin erilaisista harjoituksista koostuva opas palvelee mahdollisimman monia päiväkodin ammattilaisia.

Opinnäytetyön tavoitteita (taulukko 1) mietin myös lasten, henkilökunnan sekä omien henkilökohtaisten tavoitteideni kautta. Lasten näkökulmasta tavoitteena on luoda lapsille uusi liikuntamuoto päiväkotiin ja sen kautta innostaa lapsia tanssimaan. Lasten osalta tavoitteena on myös lasten osallisuus oppaan tuottamisessa eli oppaan sisällön kokoamisessa otan huomioon lasten äänen.

Henkilökunnan osalta tavoitteena on muodostaa heille käsitys lastentanssista ja sen sisällöstä. Tavoitteena on myös luoda varhaiskasvattajille käsitys siitä, että kuka tahansa voi ohjata lasten tanssia – ilman sen suurempaa koulutusta, jos vain on innostusta ja kiinnostusta aiheeseen. Päiväkodin henkilökunnan perehdytys oppaan käyttöön on lisäksi yksi tavoite henkilökunnan osalta.

Omana henkilökohtaisena tavoitteenani on oppaan tuottaminen sekä tanssi-tuokioiden suunnittelu, toteutus ja arviointi. Opinnäytetyö on myös itselleni oppimisprosessi, joten tavoitteena on hyödyntää tanssituokioiden kokemuksia oppaan laatimisessa sekä kehittyä ryhmänohjaajana. Taulukosta 1 löytyvät vielä tiivistetysti päätavoite sekä siitä muodostuneet alatavoitteet.

Taulukko 1. Opinnäytetyön tavoitteet

PÄÄTAVOITE	Lasten tavoite	Henkilökunnan tavoite	Oma tavoite
Oppaan tuottaminen	<p>Luoda lapsille uusi liikuntamuoto</p> <p>Huomioida lasten mielipiteet ja toiveet oppaan sisällyksessä</p>	<p>Muodostaa käsitys lastentanssista</p> <p>Rohkaiseminen lastentanssin ohjaamiseen</p> <p>Henkilökunnan perehdytys oppaan käyttöön</p>	<p>Oppaan luominen; tanssituukioiden suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä näistä saatujen kokemusten hyödyntäminen oppaan laatimisessa.</p> <p>Ryhmänohjaajana kehittyminen</p>

Opinnäytetyön tavoitteiden onnistumista arvioidaan tarkemmin arviointiluvussa. Opinnäytetyön tavoitteiden lisäksi jokaiselle toimintatuokiolle asetetaan vielä omat tavoitteet.

Opinnäytetyön tarkoituksena on puolestaan tuoda tanssi lähemmäksi varhaiskasvattajien käytännön työtä. Lastentanssi on päiväkodin vähemmän käytetty työmuoto, joten opinnäytetyön tuottamisen jälkeen henkilökunta osaa hyödyntää tanssia työssään. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös lisätä tietoisuutta tanssin merkityksestä lapsen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Oppaan avulla halutaan luoda lapsille kokemus siitä, että kuka tahansa lapsi voi olla tanssija ja että tanssi-ilmaisu on mahdollista kaikille lapsille.

2.2 Toimeksiantaja ja kohderyhmä

Kohdeorganisaationa toimi Tampereella sijaitseva Tampereen kaupungin päiväkotitoimi. Päiväkodissa on 120 hoitopaikkaa 0–6-vuotiaille lapsille, lisäksi päiväkodissa on tarjolla esiopetusta kahdessa eri ryhmässä. Päiväkodissa

toimii myös integroitu ryhmä. Opinnäytetyön kohderyhmäksi valikoitui 3–5-vuotiaiden lasten ryhmä. Ryhmästä valitsin yhdessä lastentarhanopettajan kuusi lasta mukaan toiminnalliseen osuuteen ja heidän kanssaan kävin läpi oppaaseen tulevia harjoitteita. Kohderyhmän valintaan vaikutti erityisesti ajatus siitä, keille lapsista olisi hyötyä tämän kaltaisesta toiminnasta. Valitsemani ryhmä on integroitu ryhmä, joten opinnäytetyössä huomioin erityiskasvatuksen toiminnan ohjauksessa. Tuotettua opasta voidaan hyödyntää myös muiden päiväkodin lapsiryhmien toiminnassa. Toimeksiantajan valintaan vaikutti toimeksiantajana toimivan päiväkodin innostus ja kiinnostus aiheeseen. Lisäksi päiväkotitoiminta vaikutti sellaiselta päiväkodilta, jolla olisi tarvetta tämän kaltaiseen toimintaan. Tämä tuli esille keskustelun kautta.

Integroidulla ryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jossa on erityistä tukea tarvitsevia lapsia sekä tukilapsia, jotka eivät tarvitse erityistä tukea, mutta toimivat samalla erityistä tukea tarvitsevien lapsien tukena ja positiivisena mallina. Integroitujen ryhmien ryhmäkoko on pienempi kuin muissa päiväkotiryhmissä. Ryhmissä on yleistä myös vaihtoehtoisten kommunikaatiokeinojen käyttäminen. (Heinämäki 2004, 60.) Kyseisessä päiväkodin ryhmässä toimii kaksi lastentarhanopettajaa, lastenhoitaja sekä avustaja. Tämä ryhmä oli minulle aluksi vieras, mutta suoritin myös sosionomiopinnot kuuluvan viimeisen harjoittelun kyseisessä ryhmässä, joten pääsin hieman tutustumaan ryhmään etukäteen ennen opinnäytetyön toiminnallisen osuuden alkamista.

2.3 Tiedonhaun kuvaus

Opinnäytetyön keskeisiin käsitteisiin kuuluivat varhaiskasvatus, taidekasvatus, tanssikasvatus, lasten osallisuus, leikki, erityiskasvatus sekä keuhollinen oppiminen. Tiedonhankintaa toteutin näihin kaikkiin käsitteisiin liittyen, mutta painopiste oli kuitenkin enemmän tanssi- ja taidekasvatuksessa, lasten osallisuudessa sekä kehollisessa oppimisessä. Päädyin näihin käsitteisiin, sillä ne tukivat opinnäytetyön tavoitetta ja tarkoitusta ja olivat muodostuneen oppaan kannalta oleellisia asioita.

Lastentanssi ei ole mikään yleinen opinnäytetyön aihe sosiaaalialalla, vaikka näitä tuotoksia löytyi muutama. Theseuksesta löytyi yhteensä 34 opinnäytetyötä liittyen lastentanssiin, mutta kaikki näistä eivät olleet sosiaalialan töitä, vaan mukana oli myös tanssijan ja tanssinopettajan koulutuksen töitä. Kaikki lastentanssiin liittyvät opinnäytetyöt oli tehty kymmenen vuoden sisään, joista suurin osa vuosien 2010–2015 aikana. Lastentanssin voidaan tämän perusteella olevan kehittymässä siis koko ajan.

Tiedonhankinta aloitettiin syöttämällä hakusanoja Masto Finnaan, josta pääsi hyvin eri tietokantoihin. Lisäksi samalla huomattiin, minkälaista kirjallisuutta aiheesta on tehty. Masto Finnasta pääsi Nelli-portaaliin sekä Artoon, joista löytyi hyvää lähdemateriaalia. Tiedonhaussa tietoa etsittiin myös kirjastojen yhteistietokanta Melindasta, josta löytyi mainiosti lähdemateriaalia leikistä, tanssikasvatuksesta ja taidekasvatuksesta. Melindasta löytyi hakusanoilla leikki ja tanssi yhteensä 41 viitettä, joista käytettiin kahutta. Tanssikasvatus ja varhaiskasvatus puolestaan tuottivat 18 viitettä, taidekasvatus ja varhaiskasvatus 189, kehollinen oppiminen 5 sekä lasten osallisuus ja varhaiskasvatus 47. Jokaisesta näistä otettiin käyttöön muutama lähde.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin myös Tampereen yliopiston TamPub-julkaisuarkistoa, josta löytyi Tampereen yliopistossa tehtyjä pro gradu -tutkielmia vuodesta 2007 eteenpäin. Näistä käytettiin erityisesti lasten osallisuuteen sekä liikunta- ja tanssikasvatukseen liittyviä graduja. Tiedonhankinnassa tarkasteltiin myös gradujen, väitöskirjojen, opinnäytetöiden ja muun kirjallisuuden lähdeluetteloita, joista löytyi tietoa eri teoksista.

Opinnäytetyössä pyrittiin käyttämään ajankohtaisia ja tuoreita lähteitä, muutamaa vanhempaa lähdetä lukuun ottamatta. Vanhemmat lähteet olivat sellaisia lähteitä, joista lastentanssin tutkiminen Suomessa on lähtenyt liikkeelle ja siksi näiden esilletuominen on ollut työn kannalta merkittävää. Tiedonhankinnassa huomattiin, että lastentanssista löytyy suomalaisia teoksia, mutta näistä suurin osa on Eeva Anttilan, tanssipedagogiikan professorin, kirjoittamia. Kirjallisuutta liittyen taidekasvatukseen ja lasten osal-

lisuuteen löytyi runsaasti. Tiedonhankinnassa haettiin tietoa myös vieraskielisillä sanoilla ja vieraskielisiä lähteitä päätyi työhön muutamia.

2.4 Opinnäytetyöprosessi

Idea opinnäytetyön aiheelle syntyi ensimmäisen kerran keväällä 2014, mutta se täsmentyi tarkemmaksi vasta syksyllä 2014. Tammikuussa 2015 alettiin etsiä erilaisia päiväkoteja mukaan tähän ja ensimmäinen tapaaminen päiväkodissa oli helmikuussa. Helmikuussa tapahtui ilmoittautuminen opinnäytetyöprosessiin. Aluksi opinnäytetyöhön yritettiin etsiä mukaan fysioterapeutti-opiskelijaa, sillä fysioterapeutin osaaminen olisi voinut tuoda työhön hyvää ammatillista näkökulmaa. Lisäksi työ olisi sopinut hyvin molempien koulutusalojen opinnäytetyöksi ja tämä olisi myös tukenut moniammatillista yhteistyötä. Työhön ei kuitenkaan löytynyt ketään aiheesta kiinnostunutta fysioterapeutti-opiskelijaa, joten päätin jatkaa aiheen työstämistä yksin. Maaliskuun alussa kirjoitettiin päiväkodin kanssa toimeksiantosopimus, lisäksi osallistuin maaliskuussa tiedonhankintaklinikalle. Opinnäytesuunnitelmaseminaari pidettiin toukokuun lopussa.

Kesällä suunnittelin toiminnallisia tuokioita, jotka toteutin päiväkodissa syys-lokakuussa, jolloin suoritin kyseisessä päiväkodissa myös viimeisen harjoitteluni. Opinnäytetyöraportin kirjoittaminen tapahtui lokakuusta tammikuuhun 2016 ja opinnäytetyön julkaisuseminaari toteutettiin helmikuussa 2016. Tarkempi kuvaus opinnäytetyön aikataulutuksesta löytyy taulukosta 2.

Taulukko 2. Opinnäytetyön aikataulu

Syksy 2014	Idea opinnäytetyöhön tarkentui
Tammikuu 2015	Toimeksiantajan etsiminen
Helmikuu 2015	Ilmoittautuminen opinnäytetyöprosessiin Tapaaminen toimeksiantajan kanssa
Maaliskuu 2015	Toimeksiantosopimuksen kirjoittaminen Tiedonhankintaklinikka Tiedonhakua
Huhti- ja toukokuu 2015	Opinnäytetyön suunnitelman työstäminen
Toukokuu 2015	Suunnitelmaseminaari
Kesä- ja elokuu 2015	Toimintatuokioiden sisällön tarkempi suunnittelu
Syys- ja lokakuu 2015	Toiminnalliset tuokit päiväkodissa
Marras- ja joulukuu 2015	Raportin kirjoittaminen ja oppaan työstäminen
Tammikuu 2016	Raportin ja oppaan viimeistely
Helmikuu 2016	Opinnäytetyön julkaisuseminaari Kypsyysnäyte Oppaan toimitus päiväkotiin ja henkilökunnan perehdytys sen käyttöön

Opinnäytetyö toteutui aikataulun mukaisesti. Aikataulussa pysymistä helpotti sen realistisuus, joustavuus sekä se, että opinnäytetyön tekemiseen käytettiin riittävästi aikaa.

3 LASTEN OSALLISUUS

3.1 Osallisuuden määritelmä

Osallisuus voidaan määritellä tunteeksi, joka lähtee ihmisen sisältä. Se voi olla yksilöllinen tai ryhmän sisäinen kokemus, mutta tärkeintä on kuitenkin se, että henkilö kokee olevansa osallinen. Osallisuuden voidaan nähdä olevan myös yhteisöllistä ja vastavuoroista. Osallisuus voi näkyä siinä, kuinka toisten kanssa toimitaan. (Stenius & Karlsson 2005, 8.) Keskeistä lasten osallisuudessa on kuitenkin lapsen oma kokemus osallisuudesta, jolloin lapsi saa itse omien kykyjensä mukaan määrittää toiminnan sisältöä (Virkki 2015, 9).

Lasten osallisuuden määrittelemisessä voidaan erottaa neljä eri ulottuvuutta: valtaistumisen aste, osallisuuden aihe ja vaikutuspiiri, ajallinen ulottuvuus sekä tieto-osallisuus ja osallisuus materiaaliresursseihin. Valtaistumisen asteessa tarkastellaan osallisuutta lasten ja aikuisen välisenä valtasuhteena. Osallisuuden aiheessa ja vaikutuspiirissä puolestaan käsitellään niitä asioita, toimintoja tai tilanteita, joihin pyritään vaikuttamaan osallisuuden kautta. Osallisuuden ajallisessa ulottuvuudessa tarkastellaan osallisuuden kestoa ja sitä, onko osallisuus kerta- vai kauaskantoista. Viimeisessä osallisuuden ulottuvuudessa keskitytään siihen, kuinka paljon lapsella on tietoa yhteisön toiminnasta, tavoitteista sekä materiaaleista. Lasten on vaikea olla mukana osallisuuden eri vaiheissa, jos heillä ei ole tarpeeksi tietoa näistä asioista. (Turja 2012, 49–51.)

Osallisuuden määrittelemisessä on hyvä huomioida, että se on eri asia kuin osallistaminen. Siinä missä osallisuus perustuu vapaaehtoisuuteen ja dialogiseen suhteeseen, niin osallistamisen voidaan nähdä sisältävän sellaisia toimenpiteitä, joilla ihmiset yritetään saada osallisiksi. Osallistamisessa ei siis välttämättä ole kyse toiminnasta, jossa lapsi toimii omasta tahdostaan vaan hänet voidaan nähdä passiivisena kohteena. (Turja 2012, 47.) Kun puhutaan osallisuudesta lasten kanssa, lapsille on tärkeä selittää, että miksi hänen mielipidettään kysytään ja miten se tullaan otta-

maan huomioon päätöksissä (Pajulammi 2014, 143). Näin lapsillekin voi muodostua selkeä kuva oman mielipiteen tärkeyden merkityksestä.

3.2 Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa

Osallisuus varhaiskasvatuksessa nähdään päiväkodin työntekijöiden yhteinä työtapana, jolla toteutetaan varhaiskasvatuksen tavoitteita ja pedagogiikkaa käytännön työssä (Leinonen 2014, 26). Lasten osallisuus lähtee pienistä asioista, siitä, että lapset kokevat tullessa kuulluksi ja pääsevät vaikuttamaan heille tärkeisiin asioihin. Tavallisesti lasten osallisuus näkyy päiväkodissa esimerkiksi siinä mitä lapsi leikkii, miten paljon syö tai mitä hän puuhailee. Lapsen osallisuus lähtee siis ensisijaisesti siitä, että lapsi nähdään varhaiskasvatuksessa aktiivisena toimijana. (Turja 2012, 50.)

Ennen kaikkea lasten osallisuuden mahdollistaminen on kuitenkin luottamuksen osoitusta lapsia kohtaan. Lisäksi lasten aloitteellisuuden mahdollistaminen ja näkemysten kuuleminen auttaa aikuisia näkemään lapset osaavina sekä aktiivisina toimijoina. Kun lapset saavat itse pohtia omia näkemyksiään ja kokemuksiaan, niin samalla heidän itseluottamuksensa ja oma ajattelun kehittyminen lisääntyvät. Parhaimmillaan osallisuudessa siis yhdistyvät aikuisen ja lapsen yhdessä neuvotteleminen ja yhdessä tekeminen, vaikka aikuisella onkin kasvatusvastuu tilanteesta. (Turja 2012, 52-53.)

Lasten osallisuudessa on kuitenkin huomioitava myös kuinka työntekijät mahdollistavat osallisuuden ja suhtautuvat siihen. Osallisuus ei aina tapahdu helposti. Kun varhaiskasvatuksen työyhteisö toimii, työpaikalla on positiivinen ilmapiiri ja työntekijät mahdollistavat osallisuuden, niin silloin on myös hyvät lähtökohdat toteuttaa osallisuutta. (Ahlholm 2014, 68.)

Osallisuuden syntymisen kokemuksiin ja sen mahdollistamiseen riittää jo pelkästään se, että aikuiset ovat kiinnostuneita lapsen näkemyksistä ja pyrkivät huomiomaan lasten toiveet ja tarpeet (Irtamo 2013, 20). Osallisuus on tärkeä nähdä jatkuvan pidempiaikaisesti, jolloin aikuinen pystyy kuulemaan ja huomioimaan lasten osallisuutta päätöksentekoon. Lisäksi aikuisen on myös tärkeä osata huomioida lapsen tavoitteet, aikomus ja

etu. Niiden avulla lapset ja aikuiset voivat rakentaa tietoa yhdessä. (Virkki 2015, 13.)

Varhaiskasvatuksen osallisuudessa on tärkeä pitää mielessä se, että se ei ole kasvattajilta pois. Osallisuudesta huolimatta lapselle on tärkeä antaa hoitoa, huolenpitoa ja rajoja. (Stenvall & Seppälä 2008, 17.) Lasten kuulemisen avulla työntekijät voivat pohtia omaa toimintaansa uudestaan ja saada uusia oivalluksia työhön. Tätä kautta he voivat oppia myös huomaamaan lapsissa sellaista potentiaalia, jota he eivät välttämättä normaalisti huomaisi. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 83.) Varhaiskasvatuksessa lasten osallisuus pohjautuu päivähoitolakiin, YK:n lasten oikeuksien julistukseen sekä jokaisen päiväkodin omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan (Stenvall & Seppälä 2008, 3).

3.3 Lapsen luontaiset tavat toimia osallisuuden näkökulmasta

Lasten luontaisissa tavoissa toimia on hyvä huomioida se, että aina aikuisen ei tarvitse olla mukana tuottamassa lapsille osallisuuden kokemusta, sillä joskus lasten välisen toiminnan kautta lasten yhteistyötaidot myös paranevat (Stenvall & Seppälä 2008, 17). Omalla toiminnallaan aikuinen voi oppia ymmärtämään lasta ja sen avulla päästä osaksi lapsen kokemaan maailmaa – sosiaalisia suhteita ja tapaa tarkastella ympäristöä. Näiden avulla aikuisen on myös helpompi tukea lapsen oppimista sekä luontaista tapaa toimia. (Leinonen 2014, 34.)

Lasten osallisuutta voidaan varhaiskasvatuksessa tukea lapsille luontaisilla tavoilla. Monissa päiväkodeissa on käytössä leikinvalintataulut ja pienryhmätoiminta. Pienryhmätoiminnassa on helpompi luoda vuorovaikutuksellinen suhde pienryhmän kesken ja siinä on mahdollista tukea lasten toimintaa tasapuolisesti. Leikinvalintatauluun puolestaan lapset ovat yleensä itse saaneet valita leikkitalun leikit ja he valitsevat tästä leikin tai leikkialueen, jossa haluava leikkiä. Jos lapsi valitsee leikkialueen, niin hän voi itse kehittää paikassa leikkiä omalla mieleisellä, luovalla tavalla. (Leinonen 2014, 26–28.) Lapsen luontaisiin tapoihin toimia osallisuuden näkökulmasta voidaan liittää myös lasten mahdollisuus vaikuttaa: joskus lapsi

voi itse ruokailussa valita missä hän haluaa istua tai ulkoilun yhteydessä ulkoilua voidaan laajentaa leikkipuistoihin lapsen ehdotuksesta (Kettukan-
gas & Härkönen 2014, 105–108). Lasten mukaanotto suunnitteluun, sadu-
tuksen hyödyntäminen, lasten omat kokoukset sekä erilaiset projektit ovat
tapoja, joilla voidaan tukea lasten osallisuutta sekä luontaista tapaa toimia
(Stenvall & Seppälä 2008, 29).

4 TANSSIKASVATUS

4.1 Lastentanssi päiväkodissa

Tanssikasvatusta ja sen tarkoitusta voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta: oppiminen tanssin kautta tai tanssin oppimisesta. Oppiminen tanssin kautta korostaa kasvatuksellista mallia, jossa tanssi nähdään liikkeenä ja ihmistä voidaan kehittää tanssin kautta. Lisäksi tanssi luetaan yhdeksi liikunnan osa-alueeksi. Tanssin oppimisen näkökulma on puolestaan ammatillinen malli, jossa tanssi nähdään taiteena ja tanssi on itsenäinen, oma aineensa. Lisäksi tässä ammatillisessa mallissa halutaan kehittää tanssitaidetta ja taitoa. (Anttila 1994, 11.)

Kasvatuksellinen malli korostaa Rudolf Labanin liikeanalyysin pohjalta rakentunutta tanssin teoriaa. Tanssin teorian avulla tanssista voidaan erotella voiman, ajan, tilan ja virtauksen elementit. Liikeanalyysissä korostetaan näitä elementtejä valmiiksi annettujen liikkeiden sijaan, jolloin elementtien avulla ja niitä muuttelemalla on mahdollista luoda loputon määrä erilaisia liikkeitä tanssiin. (Anttila 2009b, 17.)

Ensimmäinen elementti on voima, joka on liikkeessä yhdistetty lihastyöhön: onko liike voimakas tai veltto. Voima voi näkyä jo pienen lapsen spontaanisissa liikkeissä esimerkiksi juoksemisessa. Tanssin toinen elementti on aika, joka voi näkyä esimerkiksi musiikin rytmisissä, nopeassa ja hitaassa tanssissa sekä aikuisen käyttämässä ajassa tiettyyn harjoitukseen. Tilan elementti puolestaan kuvaa käytettävissä olevaa tilaa sekä lapsen suhtautumista siihen. Tilan voidaan ajatella olevan maailmaan suuntautumisen keino, jossa voidaan yhdistellä sekä mielikuvitusta että todellisuutta. Viimeinen tanssin elementti on virtaus, jossa jo hengityksestä lähtien virtaus kulkee kaikkiin ihmisen kehonosiin. Tanssissa virtaus voi näkyä muun muassa hyppyissä ja pyörimisessä sekä levossa ja ponnistuksessa. (Anttila 2001, 82–83.)

Tanssi nähdään osana päiväkodin liikuntakasvatusta ja siitä on löydettävissä monia piirteitä, jotka tukevat sen yhteyttä oppimiseen. Ensinnäkin

tanssi on erityisesti yhteydessä luovan ja kriittisen ajattelun kehittymiseen. Toiseksi tanssin avulla on mahdollista tarkastella asioita eri näkökulmista eli sen avulla voidaan parantaa ajattelun sujuvuutta. Kolmanneksi lisätyllä tanssikasvatuksella ei ainakaan heikennetä lasten oppimisvalmiuksia tulevaisuudessa vaan tanssi nähdään positiivisena asiana oppimisen ja mahdollisesti myös koulumenestyksen näkökulmasta. (Anttila 2013, 48.) Tanssin avulla on mahdollista siis tukea lasten fyysistä, psyykkis-emotionaalista, kognitiivista sekä sosiaalista kehitystä (Schaffrath 2012, 93). Lisäksi tanssi voi parantaa numeroiden hahmottamiskykyä, yhteistyötä, itsetuntemusta, ongelmanratkaisukykyä, vastuunkantoa ja kommunikointia (Paine 2014, 3).

Päiväkodissa toteutettava tanssikasvatus on siis osa liikuntakasvatusta, mutta se voidaan nähdä myös monipuolisena taidemuotona. Tanssilliset kokemukset ovat lapselle aina yksilöllisiä eikä voida yleistää, että kaikki lapset kokisivat tanssikasvatuksen samalla tavalla. Tanssin kokemuksista voidaan erottaa kuitenkin luovan ilmaisun, tulkinnan, ongelmanratkaisun, tunteiden, mielikuvien, rytmin ja musiikin kuuntelun sekä moniulotteisen havainnoinnin piirteet. Ei ole siis väheksyttävää sanoa, että tanssia voidaan tarkastella niin liikuntalajina kuin taidemuotona. (Anttila 2013, 52.)

4.2 Leikin ja tanssin yhteys

Tanssilla nähdään olevan vahva yhteys leikkiin ja on jopa sanottu tanssin olevan leikin erityismuoto. Tanssi voidaan ajatella leikin kautta, jolloin sitä ei varsinaisesti tarvitse opettaa lapsille, mutta sille täytyy antaa tilaa ja aikaa, jotta lapselle muodostuu luonnollinen kyky leikinomaiseen liikuntaan. Tanssi ei kuitenkaan ole nykykulttuurissa jokapäiväistä toimintaa, toisin kuin leikki. Tanssin ja leikin yhdistäminen ei käy ihmisiltä automaattisesti, sillä monesti ajatellaan, että kynnyks tanssimiseen on liian suuri. Kun tanssi osataan ajatella leikin kautta, niin lasten liikevarasto monipuolistuu ja näin myös kehollinen tietoisuus omasta kehosta voi kasvaa. (Anttila 2001, 85.)

Tanssitaiteella ja leikillä on todettu olevan monia laadullisia yhteyksiä. Leikin kaltainen toiminta näkyy taiteellisessa toiminnassa sellaisena toiminta-

na, jossa ei tavoitella mitään tiettyä lopputulosta vaan tekeminen on toiminnan ydin ja tarkoitus. Leikki on lapsille ominainen tapa jäsentää maailmaa, joten sen yhdistäminen lasten taiteelliseen toimijuuteen syntyy hyvin luonnollisesti. (Pääjoki 2012, 113.)

Varhaiskasvatuksessa on tärkeä huomioida, että leikin ja liikunnan yhdistämisessä on hyvät mahdollisuudet saada lapset oppimaan paremmin. Kun leikin yhdistää toimintaan, niin lasten oppiminen on myös monipuolisempaa. (Kärki 2015, 58.) Lisäksi samoin kuin leikissä, niin myös tanssissa korostuu yhdessä tekeminen ja siitä oppiminen. Molemmissa on mahdollista saada myös elämysten kokemuksia. (Viitala 1998, 19.)

Leikki on lapselle luontainen tapa toimia ja sen yhdistäminen liikuntaan ja liikkeeseen tarjoaa lapsille monia positiivisia asioita. Lapset oppivat kehittämään ja vahvistamaan omia ideoita, joka tukee heidän luovuuttaan. Luovuus voi olla yhteydessä myös siihen, että lapset oppivat kommunikoimaan ei-sanallisesti. (Chappell & Young 2011, 241–244.)

Leikin ja tanssin yhteyttä voidaan lähestyä luovan tanssin käsitteellä, jossa lapset saavat siis itse keksiä liikkeitä. Tämän avulla on mahdollista lähestyä tanssia tutkimisen ja improvisaation kautta, jolloin voidaan yhdistellä erilaisia tanssimuotoja, teemoja, aiheita tai keskittyä vain itse liikkeen tuottamiseen. Luovan tanssin avulla on helppo lähestyä tanssia, koska sen avulla kaikki voivat osallistua tanssiin. (Paine 2014, 4.)

4.3 Tanssin merkitys varhaiskasvatuksen taidekasvatukselle

Taiteellisiin peruskokemuksiin kuuluvat musiikillista, kuvallista, tanssillista, draamallista, kädentaitoja sekä lasten kirjallisuutta tuottavat toiminnot.

Taidekasvatuksen avulla lapsen on mahdollista luoda ja kokea mielikuvi-
tusrumaailma, jossa kaikki on mahdollista ja leikisti totta. (Stakes 2005, 23.)

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa korostaa erityisesti aistillisuuden ja toiminnallisuuden käsitteitä. Nämä näkyvät siinä, että lapsi tutkii maailmaa kaikilla aisteillaan ja tekee sen pohjalta toiminnallisia ratkaisuja. Taidekasvatuksen avulla lapsen on mahdollista luoda uusia vuorovaikutuksen kei-

noja, jotka perustuvat lapsen tapaan olla suhteessa ympäristöön ja muihin ihmisiin. (Pääjoki 2012, 111.)

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa on lapsille tapa tutkia maailmaa ja ilmaista itseään. Taidekasvatuksen avulla on mahdollista tukea lapsen yksilöllistä sekä ryhmän sisäistä taiteellista toimijuutta. Taidekasvatuksessa kunnioitetaan lapsen omaa kulttuuria ja lasten taide syntyy suhteessa ympäröivään kulttuuriin. (Pääjoki 2012, 121.) Taidekasvatuksessa taito voidaan nähdä taidekasvatuksen lähtökohtana, ei päämääränä (Westerlund & Väkevä 2011, 46).

Taidekasvatuksen tulisi perustua lapsen sisäisen maailman ja ulkoisen todellisuuden vuorovaikutukseen. Lapsille tämän hahmottaminen ja siihen pyrkiminen on helpompaa, koska he eivät osaa yhtä helposti erottaa todellisuutta ja mielikuvitusta toisistaan. Samanlaisia hahmottamisen piirteitä voidaan löytää myös taiteilijoiden toiminnasta, sillä he tarvitsevat työssään tätä lapsenomaista tapaa havainnoida ja kuvitella. (Anttila 1994, 25.)

Tanssilla on tärkeä rooli varhaiskasvatuksen taidekasvatuksessa, koska siitä löydetään yhteyttä myös muihin taidemuotoihin. Luonnollisesti tanssi on yhteydessä musiikkiin rytmin, sykkeen ja iskujen kautta. Näiden lisäksi tanssia voidaan yhdistää liikkeen, lorujen tai kirjallisuuden avulla myös muihin taiteen muotoihin kuten kuvataiteeseen, kirjallisuuteen tai teatteritaiteeseen. (Anttila 1994, 20.) Taiteessa ja tanssissa on vahvasti mukana aistit, vaikkakin hieman eri tavoin. Taiteessa korostetaan enemmän näkö- ja tuntoaistia, kun taas tanssissa kinesteettistä aistia. Molemmille lajeille on kuitenkin tärkeää tutkia ja kokea maailmaa aistien avulla. (Paine 2014, 6.)

Tanssin merkitys varhaiskasvatuksen taidekasvatukselle nähdään suurena asiana, koska lapsilla ei ole vielä samanlaisia ennakkoluuloja tanssia kohtaan kuin mitä aikuisiällä voi olla ja useimmiten he suhtautuvat siihen innokkaasti. Myös pojat on helpompi innostaa tanssimaan jo pienestä pitäen, sillä he ovat avoimia kokeilemaan uusia asioita. Mitä nuorempana tanssikasvatus on aloitettu, sitä positiivisemmin siihen voidaan suhtautua

myös tulevaisuudessa. Tanssi voidaan nähdä yhtenä keinona tuottaa taidekasvatusta, mutta siltikään se ei ole saanut samanlaista suosiota kuin kuvataide- tai musiikkikasvatus. Taidekasvatuksessa on siis tärkeä korostaa myös tanssin roolia, sillä se yhtäläillä tarjoaa lapsille onnistumisen ja ilmaisemisen kokemuksia. (Hämäläinen 2015.)

5 LASTENTANSSIN OHJAAMINEN

5.1 Erityiskasvatuksen näkökulma ohjaamisessa

Ryhmän ohjaamisessa on tärkeä huomioida lasten kehitysvaiheet. Osalla lapsista voi olla motorisen kehityksen viivästymiä ja tämä on huomioitava ohjauksessa. Lisäksi lapsille on hyvä korostaa, että tanssia varten ihminen ei tarvitse täydellistä kehoa vaan taiteellinen ilmaisu on mahdollista kaikille. (Anttila 2001, 78.)

Erityiskasvatuksen näkökulmasta on huomioitava toimintatuokioiden soveltaminen eli apuna ohjauksessa voi käyttää apuvälineitä, kuten kuvakortteja tai tukiviittomia sekä leikkien ohjeistusta voi muuttaa vastamaan ryhmän tasoa (Rintala & Huovinen 2007, 191). Lisäksi ohjauksessa voidaan käyttää myös tanssiin hyvin soveltuvia apuvälineitä kuten nuolia tai jalanjälkiä suunnannäyttäjinä, huiveja, palloja sekä vanteita (Rintala, Huovinen & Niemelä 2012, 285). Ohjauksen on oltava strukturoitua eli ohjaus on suunniteltava selkeäksi kokonaisuudeksi. Ohjauksen selkeä rakenne auttaa lapsia jäsentämään omaa oppimistaan ja sen avulla on mahdollista tukea opetus-oppimisprosessia. (Huovinen & Rintala 2007, 197.)

Erityiskasvatuksen näkökulmasta on tärkeä soveltaa tanssituokio vastamaan jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita, sillä näin kaikille lapsille on mahdollista tuottaa onnistumisen kokemuksia. Ohjauksessa on tärkeä tukea vuorovaikutuksen kokemusten syntymistä ja tämä on ohjaajan vastuulla. Vuorovaikutuksen kokemusten syntyminen mahdollistaa sen, että kaikki lapset kokeva olevansa osallisia ohjaustilanteessa tasa-arvoisesti ja heidän keskittyminen opetukseen on parempaa. (Rintala ym. 2012, 53.)

Vaikka Anttila (2009b, 17) on todennut, että lastentanssin ohjaamisessa ohjaajan ei sovi näyttää lapselle liikaa mallia, niin erityiskasvatuksen näkökulmasta liikkeen näyttäminen ja mallina oleminen on kuitenkin lapsille kannattavaa. Lapsille voi antaa selkeän näytön liikkeestä sekä lyhyet ja tarkat sanalliset ohjeet, jolloin voidaan auttaa lasta oppimaan. Tämän jälkeen on suotavaa, että lapset pääsevät itse heti kokeilemaan kyseistä lii-

kettä, jolloin oppimisesta muodostuu välitön kokemus. Tarvittaessa liikkeet on hyvä pilkkoa ensin pienempiin osiin ja harjoitella niitä yksitellen ennen kuin niistä aletaan yhdistää suurempiin kokonaisuuksiin. (Rintala ym. 2012, 284.)

5.2 Ohjaajan roolin merkitys

Lasten luovassa tanssissa on aina huomioitava se, että tanssiin on mahdollista yhdistellä liikettä ja leikkiä. Tanssissa on läsnä liikkeen merkitys, sillä tanssi sisältää aina liikkeen. Kaikki olemassa olevat liikkeet eivät kuitenkaan ole tanssia. (Schaffrath 2012, 11.) Vaikka liike on tanssissa tärkeää, niin lastentanssissa on hyvä pitää mielessä se, että lähes kaikki lapsen leikissä tuottama liike on lähellä tanssia. Lapsella ei siis ole oikeaa tai väärää tapaa tuottaa liikettä. (Anttila 2001, 79.) Lastentanssin ohjaamisessa on tärkeä huomioida myös se, että siinä korostetaan lapsen luonnollista liikkumisen tapaa, ei niinkään tietyn tanssityylin mukaista liikkumistapaa. Liikkeen määräytymiseen vaikuttaa suuresti lapsen liikkumistaidot sekä annettu tehtävä. (Viitala 1998, 24.)

Pönkön ja Sääkslahden (2012) mukaan varhaisvuosien aikana lapsi rakentaa oman suhteen kehoonsa, jolloin ohjaajan tärkeä rooli on tukea lapsen myönteistä minäkäsitystä liikkumisen suhteen. Ohjaajan on hyvä pitää mielessä, että lapsi oppii kokeilemalla ja vähitellen, erehdyksen ja yrittämisen avulla. Ohjaustilanteissa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että lapset saavat liikkua niiden aikana mahdollisimman paljon, koska silloin lapsella on mahdollisuus myös kehittyä liikkujana. (Pönkkö & Sääkslahti 2012, 139–143.) Ohjaajalla voidaan nähdä olevan siis tärkeä rooli lapsen rohkaisemisessa, jotta kaikki lapset lähtevät mukaan tuottamaan liikettä tanssien.

Tanssin ohjaamisessa on hyvä ajatella myös sitä, että ajatteleeko ohjaaja tanssin olevan vain taidetta vai onko se myös liikuntakasvatusta, koska tämä saattaa vaikuttaa ohjaamisen tyyleihin ja tapoihin. Jos ohjaaja ajattelee tanssin olevan myös liikuntakasvatusta, niin ohjaamisessa saattaa painottua motoristen taitojen harjoittelu sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ja

terveyden edistämisen näkökulmat. Tällöin taiteelle tyypilliset ilmaisun kokemukset saattavat jäädä vähemmälle. (Anttila 2013, 52.)

Lastentanssin ohjaamisessa on tärkeää huomioida ajatus siitä, että ohjaava aikuinen ei näytä lapselle mallia. Tämä ajatus haastaa perinteisen opettajalähtöisen ohjauksen, sillä lastentanssissa voidaan käyttää luovan liikunnan periaatetta. Näin on mahdollista saavuttaa tila, jossa tanssia toteutetaan yhdessä ja joissakin liikkeissä aikuinen voi katsoa lapsesta mallia. (Anttila 2009, 17.) Toisinaan myös lapset voivat olla toisilleen malleina eli jokainen lapsi voi kokeilla ensin jotain liikettä yksinään, jonka jälkeen myös kaikki muut lapset kokeilevat yhdessä lapsen keksimää liikettä (Rintala ym. 2012, 287).

Tanssin positiivisuus, pienryhmät ja ohjaajan turvallisuus on koettu asioiksi, jotka voivat johtaa positiiviseen tanssikokemukseen (Schaffrath 2012, 89). Tanssin ohjaamisessa on tärkeä huomioida myös lasten mielikuvat ja mielipiteet tanssista eli mitä tanssi on, kuka tanssii, miten tanssii, missä tanssii ja miksi tanssii. Ryhmän kanssa on myös tärkeä keskustella millainen on heidän mielestään tanssiva tyttö ja tanssiva poika. (Sarje 2005, 13.)

Sekä Hämäläinen (2015) että Anttila (2013, 52) painottavat ajattelussaan sitä, että lapselle tärkeimmät kokemukset tanssista syntyvät siitä, että lasta kannustetaan tanssimiseen. Tämän taustalla on ajatus luovan tanssin periaatteesta, jonka mukaan kaikki osaavat tanssia, kaikki voivat onnistua eikä ole vain yhtä ja oikeaa tapaa toteuttaa tanssia. Tällöin ohjaajan on tärkeä rohkaista lapsia toteuttamaan omia liikkeitään, vaikka ne eivät olisi teknisesti täydellisiä tai tietyn tanssityylin mukaisia. (Anttila 2013, 52.) Jokaisen lastentanssin ohjaajan on hyvä pitää tämä ajatus myös mielessä, koska lastentanssi ei kuitenkaan perustu tietyn tanssilajin tai – tyylin opettamiseen.

5.3 Kehollisen oppimisen huomioiminen

Kehollisella oppimisella tarkoitetaan oppimistapaa, joka tapahtuu koko kehossa, ihmisessä sekä ihmisten välisessä fyysisessä ja sosiaalisessa todellisuudessa. Kehollisella oppimisella voidaan tarkoittaa liikettä, mutta siihen kuuluu olennaisesti myös aistimukset, kokemukset ja fysiologiset muutokset. (Anttila 2013, 31–32.) Kehollista oppimista voidaan tarkastella osana opettamis-oppimistapahtumaa, jossa oppiminen on muutakin kuin vain tiedon siirtämistä. Kehollisen oppimisen avulla oppimisesta löydetään persoonallisuuden, tunteiden, aistien, havaintojen ja kulttuurin prosessit. (Rouhiainen 2011, 75.)

Tanssi on yksi tärkeistä kehollisen oppimisen keinoista, sillä sen avulla voidaan lisätä kehotietoisuutta. Tämä näkyy siinä, että tanssin avulla syntyy erityinen taito tulkita ja tunnistaa kehollisia kokemuksia sekä tulkita näitä merkityksiä. Nämä kehotietoisuuden avulla syntyneet kokemukset ovat myös ajattelun ja oppimisen perusta. (Anttila 2009a, 87–88.) Kehotietoisuuden avulla voidaan lisätä tietoa liikkeiden ja kokemusten syvällisempää ymmärrystä, kehon tarpeista sekä kehon haitallisista tottumuksista, esimerkiksi virheasunnoista (Hakala 2015, 55).

Kehollisen oppimisen huomioiminen päiväkodeissa on tärkeää, sillä oppiminen tapahtuu kokonaisvaltaisesti ihmisen kehossa eikä vain aivoissa. Vaikka opetusteknologiat ja oppimisympäristöt muuttuvat ja niiden vaikutukset heijastuvat myös päiväkoteihin, niin on tärkeää muistaa, kuinka myös kehollisen oppimisen avulla on tärkeä tukea lasten kasvua ja kehitystä. Kehollinen oppiminen, esimerkiksi tanssin avulla, tukee lasten yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta, mielikuvitusta sekä luovuutta. Kehollisen oppimisen huomioimisella on mahdollista tukea sellaisia asioita, joita digitaalinen maailma ei pysty tarjoamaan: lasten fyysistä aktiivisuutta ja kehitystä, yhteisöllisyyttä ja toiminnallisuutta. (Anttila 2014, 21–23.)

6 TANSSIVA PÄIVÄKOTI – OPPAAN RAKENTUMINEN

6.1 Ensimmäinen ohjauskerta

Ensimmäinen ohjaustuokio toteutui päiväkodin liikuntasalissa maanantaina 14.9. Olin suunnitellut tuokion etukäteen ja ohjaavan lastentarhanopettajan kanssa käynyt tämän suunnitelman läpi. Ensimmäisen tuokion tavoitteina oli tutustua lasten kanssa tanssin maailmaan keskustelemalla aiheesta, luoda ”säännöt” tanssituokioille sekä luoda turvallinen aloitus tanssiryhmällemme.

Ensimmäisellä ohjauskerralla lapsia piti olla paikalla kuusi, mutta lopulta ohjaukseen osallistuikin vain neljä lasta. Osa lapsista oli kokonaan pois päiväkodista tänä päivänä, joten siksi eivät osallistuneet ensimmäiseen tuokioon. Tuokion aloitin alkupiirissä, jossa kerroin yleisesti tanssituokioiden merkityksestä sekä juuri meneillään olevan tanssituokion sisällöstä. Lisäksi keskustelin lasten kanssa, ovatko he tanssineet aikaisemmin ja jos ovat niin mitä. Lisäksi kysyin, minkälaisia mielikuvia lapsille syntyi aiheista tanssiva tyttö ja tanssiva poika. Lapsilla oli tähän monenlaisia vastauksia, mutta suurin osa lapsista oli sitä mieltä, että tytöt tanssivat balettia yllään hameet ja kauniit paidat ja pojat puolestaan tykkäävät menevästä musiikista ja rokista.

Tuokion ensimmäinen harjoitus oli Minä olen -leikki, jossa lapset toistivat omaa nimeään eri tyyliillä. Ensimmäisellä kierroksella lapset kävelivät ja sanoivat omaa nimeään normaalilla äänensävyllä, hiljaa, nopeasti sekä iloisesti hymyillen. Seuraavalla kierroksella lapset juoksivat ympäri salia ja toistivat edelleen omaa nimeään näillä neljällä eri tyyllillä.

Seuraavaksi leikimme Tanssitähteä, jossa luin lapsille lorua ja lasten piti toimia lorussa annettujen ohjeiden mukaan. Lapset muun muassa heiluttivat käsiä, pyörivät ympäri, pomppivat paikoillaan ja nousivat varpaille. Loru toistin useaan kertaan ja sen rytmi nopeutui joka kierroksen jälkeen.

Kolmantena harjoituksena harjoittelimme eri tyylein kävelyä salin päästä päähän. Ensimmäisellä kierroksella lapset kävelivät kuin pingviinit, jolloin

he yrittivät saada jalkoja mahdollisimman auki eli he harjoittelivat aukikierrossa kävelyä. Seuraavaksi lapset tekivät pikkuhyppelyitä, eli he kuvittelivat olevansa metsätiellä ja hyppelivät sitä kevyesti eteenpäin. Tässä lapset saivat tehdä oman näköisiä hyppyjä eikä harjoituksessa ollut oikeaa tai väärää tapaa. Kolmannella kierroksella lapset kävelivät korkeilla varpailta, ja tämän oli tarkoitus parantaa lasten tasapainoa. Lapset keksivät vielä itse, että haluavat näyttää jonkun tempun, joten annoin tässä välissä kaikille lapsille mahdollisuuden näyttää jonkun tempun.

Jokaisen tanssituokion päätin loppurentoutukseen, ja niin myös tämänkin. Lapset menivät lattialle makaamaan rauhallisen musiikin soidessa. Rentoutuksessa minulla oli apuna Kille-kissa (pehmolelu), joka piirsi tassullaan lasten ääri viivat salin lattiaan. Päädyin käyttämään rentoutuksessa apuna pehmolelua, jotta lapsille tulisi mahdollisimman turvallinen ja mukava olo.

Lopuksi kokoonnuimme vielä loppupiiriin, jossa pyysin lapsilta palautetta. Jos lasten mielestä tanssituokio oli tosi kiva, he nousivat korkeille varpaille ja nostivat kädet ylös. Jos tanssituokio oli puolestaan ihan ok, aika normaali niin lapset jäivät paikoilleen seisomaan ja jos tanssituokio oli ihan tylsä ja tyhmä niin lapset menivät kyykkyyntä niin pieneksi keräksi kuin pääsivät. Tuokion palaute oli positiivista: kahden lapsen mielestä tuokiolla oli tosi kivaa ja kahden lapsen mielestä tuokio oli ihan ok.

6.2 Toinen ohjauskerta

Toisen ohjauskerran pidin 21.9. ja tällöin tuokion aiheena oli oma keho. Osittain teetin samoja harjoituksia, jotka olivat lapsille jo tuttuja edelliseltä kerralta. Vanhat harjoitukset sekä tämän kerran uudet harjoitukset tukivat tuokion teemaa. Tuokion tavoitteena oli harjoitella lasten välistä yhteistyötä, opetella hyödyntämään omaa kehoa tanssissa sekä harjoitella erilaisia kävelytyylejä.

Myös tällä ohjauskerralla lapsia oli paikalla vain neljä, sillä kaksi lapsista oli kipeinä. Tuokion aloitimme istumalla piirissä, jossa teimme Hyvää päivää -leikin. Leikissä jokainen lapsi saa vuorotellen nimetä jonkun ruumiin-

osan, joka herätellään tanssimaan toivottamalla sille hyvää päivää ja samalla taputetaan kyseistä ruumiinosaa. Esimerkiksi hyvää päivää varpaat, ja samalla taputetaan varpaita. Toisena harjoituksena oli jo edelliseltä kerralta tuttu Tanssitähti-harjoitus.

Seuraavaksi lapset harjoittelivat eri tyylein kävelyä ja harjoituksessa oli samat tyylit kuin edelliseltä kerrallakin: pingviinikävely, hyppelyt sekä korkeilla varpailla kävely. Poikkeuksena viime kertaan, tällä kerralla lapset tekivät harjoituksen musiikin tahtiin. Eri tyyllillä kävelyn avulla lapset harjoittelivat aukikiertoa, ponnistusta sekä tasapainoa. Viime kerralla lapset itse keksivät, että haluavat esittää jonkun tempun. Lapset saivat tälläkin kertaa esittää oman tempun ja lisäsin tähän lasten keksimään juttuun sen, että jokaiselle lapselle taputettiin ja hurrattiin, kun hän oli esittänyt oman temppunsa.

Tuokion neljäs harjoitus, Sokkotanssi, oli lapsille uusi harjoitus. Sokkotanssissa lapset ottivat itselleen parin, pitivät toisistaan kädestä kiinni ja toinen laittoi silmät kiinni. Toisen lapsen tehtävä oli liikuttaa pariaan musiikin tahtiin omalla tyylillään. Musiikissa vaihteli nopean ja rauhallisen musiikin tempot ja toivottavaa oli, että se näkyi myös tanssissa. Noin minuutin jälkeen vaihdettiin vuoroja, eli jo ”sokkona” ollut lapsi sai vuorostaan kuljettaa pariaan, joka nyt laittoi silmät kiinni.

Loppurentoutuksen toteutin samalla tavalla kuin edellisellä kerralla, eli Kille-kissa piirsi lasten ääri viivat lattiaan. Myös palautteen kerääminen tapahtui samalla tavoin eli kehollisuutta hyödyntäen. Lapsista kolme oli sitä mieltä, että tanssituokiolla oli tosi kivaa, eli he pitivät harjoituksista ja osoittivat sen myös selvästi. Yhden lapsen mielestä oli ihan tyhmää ja syyksi paljastui se, että tätä lasta väsytti vielä päiväunien jäljiltä.

6.3 Kolmas ohjauskerta

Kolmannen ohjauskerran pidin tiistaina 29.9. ja ohjauskerran teemana oli harjoitella voimaan liittyviä harjoituksia ja leikkejä. Tuokiolla oli kaikki kuusi lasta paikalla. Kolmannella tuokiolla oli jo osittain edelliseltä kerralta tuttuja

harjoituksia, mutta myös uusia harjoituksia. Kolmannen tuokion tavoitteina oli opetella käyttämään huivia tanssissa, harjoitella voiman muutoksia kävely- ja juoksuharjoitusten kautta sekä harjoitella parityöskentelyä.

Tuttuun tapaan aloitimme tuokion istumalla piirissä, jossa kerroin lapsille mitä tällä kerralla tulemme tekemään. Alkupiirissä teimme myös Hyvää päivää -leikin, jossa lapset saivat itse keksiä jonkun ruumiinosan, jonka herättelimme tanssimaan. Tämän jälkeen lapset tekivät Minä liidän -harjoituksen, jossa he liikkuivat ympäri liikuntasalia neliön muotoisessa tilassa. Harjoituksessa oli tarkoitus liikkua eli tyyleillä eli yksi salin sivu käveltiin korkeilla varpailla, seuraava matalasti kyykyssä, kolmannen sivun lapset saivat juosta ja viimeisellä sivulla hypimme eteenpäin. Toistin harjoitusta useaan kertaan ja harjoituksen päätin siihen, että lapset saivat mennä pareittain koko kuvion läpi.

Seuraavaksi lapset harjoittelivat edelliseltä kerralta tuttua Sokkotanssi-leikkiä, jossa lapset harjoittelivat parin kanssa työskentelyä ja musiikin tahtiin liikkumista. Tämän jälkeen tanssittiin huivien kanssa, jossa tarkoituksena oli huivin kautta tuoda esille voiman muutoksia. Lapset heittelivät ensin huiveja ilmaan ja katsoivat kuinka ne liikkuivat. Muuttuiko liike jotenkin, jos huiviin puhalsi?

Jatkoimme vielä huivien kanssa työskentelyä. Laitoin musiikin soimaan, joka oli vuorotellen nopeatempoista ja rauhallista. Kun musiikki oli rauhallista, kuvittelimme huivin olevan lehti, joka leijailee kevyesti taivaalla. Kun musiikki vaihtui nopeatempoiseen niin huivista tuli lehti, joka oli joutunut myrskytuuleen ja yritti voimakkaasti lentäen selviytyä siitä. Harjoituksen loppuksi tuli vielä rauhallista musiikkia, jotta lapsille jäi rentoutunut ja iloinen kuva harjoituksesta.

Tämän jälkeen lapset saivat esitellä omat temppunsa ja he saivat jälleen aplodit näistä. Yhtä lasta lukuun ottamatta kaikki lapset tekivät temppunsa puolapuilla seisoen. Loppuun otin tutun loppurentoutuksen, jossa Killekissa tuttuun tapaan piirsi jokaisen lapsen ääriviivat salin lattiaan. Tuokion lopetin palautteenantoon. Kolmannella tuokiolla lasten palaute hieman yl-

lätti minut, sillä kahden lapsen mielestä oli kivaa ja neljä lasta oli mielestään sitä mieltä, että oli tyhmää. Osa lapsista vaihtoi mielipidettään palautteenantohetkellä, joten tällä saattoi olla jotain tekemistä asian kanssa.

6.4 Neljäs ohjauskerta

Neljäs ohjauskerta oli maanantaina 5.10. ja tällä kerralla teemana oli harjoitella tilan käyttöön liittyviä elementtejä. Tuokiossa oli kaikki kuusi lasta paikalla. Neljännen kerran tavoitteina oli opetella liikkumaan erikokoisissa tiloissa, tunnistaa miltä tuntuu liikkua pienemmässä tilassa kuin yleensä, oppia vastaanottamaan positiivista palautetta ja harjoitella lasten välistä yhteistyötä.

Tuokion aloitin tuttuun tapaan tuokion teeman kertomisella sekä Hyvää päivää -leikillä, jossa heräteltiin yhdessä lasten kanssa eri ruumiinosia tanssimaan. Tämän jälkeen lapset leikkivät Tanssihippaa, joka oli aivan tavallista hippaa. Kun lapsi saatiin kiinni, niin hänen täytyi jäädä paikalleen tanssimaan jotain liikettä niin pitkäksi aikaa, kunnes joku vapaana olevista lapsista pelasti hänet koskettamalla.

Tämän jälkeen lapset harjoittelivat edelliskerralta tuttua Minä liidän -leikkiä, jossa tarkoituksena oli kävellä ja juosta salia ympäri eri tyyleillä. Koska tuokion teemana oli kuitenkin tilan käyttö, niin olin maalarinteipillä rajannut lattiaan pienemmän tilan, jossa lasten täytyi liikkua. Näin lapset tekivät saman harjoituksen kuin edelliskerrallakin, mutta vain pienemmässä tilassa.

Seuraavaksi tanssittiin taas huivien kanssa ja siinäkin käytettiin hyödyksi rajattua, pienempää tilaa. Pienemmässä tilassa lapset tanssivat huivien kanssa kuten edelliskerrallakin: rauhallisen ja nopean musiikin tahtiin. Tämän jälkeen lapset saivat taas näyttää omat temppunsa ja heille annettiin aplodit.

Tuokion päätin loppurentoutukseen, jossa jokainen lapsi meni lattialle makaamaan rauhallisen musiikin soidessa taustalla. Tämän jälkeen Killekissa tuli kuiskaamaan jokaisen lapsen korvaan jonkun positiivisen asian,

jossa lapsi onnistui tällä kerralla hyvin. Tuokion päätin tuttuun tapaan loppupiiriin ja palautteenantoon. Palautteesta kävi ilmi, että kolmen lapsen mielestä oli kivaa ja kolmen lapsen mielestä tyhmää. Lasten mielestä oli kivaa, koska harjoitukset olivat mukavia ja he pitivät niistä. Osa lapsista taas sanoi, että sen takia oli tyhmää, koska väsytti tai heillä oli nälkä, jolloin he yhdistivät tanssituokioon myös muita asioita ja antoivat niiden pohjalta arvionsa.

6.5 Viides ohjauskerta

Viidennen ohjauskerran pidin poikkeuksellisesti jo samalla viikolla kuin neljännen kerran, sillä seuraava viikko oli lasten syyslomaviikko eivätkä kaikki lapset olleet paikalla. Viidennen kerran teemana oli liike eli minkälaista liikettä yksittäinen ruumiinosa voi tuottaa tai miten liikettä voidaan tuottaa yhdessä kaverin kanssa? Kaikki lapset olivat paikalla myös viidennellä ohjauskerralla. Tuokion tavoitteena oli opetella tunnistamaan miten eri ruumiinosilla voidaan tuottaa liikettä, harjoitella eri tavoin liikkumista sekä opetella tekemään parin kanssa yhteistyötä.

Tuokion aloitin Tanssihipalla, joka oli lapsille tuttu leikki edelliseltä kerralta. Tämän jälkeen jatkoimme Sormitanssilla, jossa oli tarkoitus tuottaa sormella liikettä. Sormi laitettiin ensin maahan ja sormi alkoi siellä liikkua. Pikkuhiljaa nousiin lattialta ylöspäin ja sormi jatkoi pyörivää liikettä koko ajan kunnes seistiin kokonaan varpaiden päällä. Ja sieltä palattiin nopeasti takaisin lattialle ja kokeilimme uudestaan. Kokeilin lasten kanssa myös miltä tuntuisi tehdä sama liike jaloilla eli jalka lähtisi lattialta nousemaan ylöspäin.

Tämän jälkeen lapset harjoittelivat Tyylikkää liikettä -leikkiä, jossa nimesin eri ruumiinosia ja lapset saivat itse keksiä, minkälaisia liikkeitä niistä voisi tehdä. Ensimmäisenä ruumiinosana oli kantapää ja kaikki lapset keksivät hienosti kantapääkävelyn. Seuraavaksi vuorossa oli jalat, jolloin lapset juoksivat ja hyppivät vuorotellen. Kolmantena ruumiinosana oli maha ja lasten kanssa huomasimme, että mahalla oli tosi vaikea liikkua, jos ei voi ottaa jaloilla tai käsillä tukea lattiasta. Viimeisenä lapset harjoittelivat pe-

pun päällä liikkumista ja siinä lapset saivat käyttää myös jalkoja apuna, sillä muuten liikkuminen olisi ollut tosi vaikeaa.

Tämän jälkeen tanssittiin Peilitanssia, jossa lapset ottivat itselleen parin ja istuivat vastakkain lattialle istumaan. Toinen lapsista oli ensin peili ja toisen piti matkia tämän liikkeitä koko ajan. Harjoitus tehtiin istuen eli lapset liikuttivat lähinnä päätä, käsiä tai koko ylävartaloa. Peilitanssissa vaihdettiin myös vuoroa, jotta lapsiparin molemmat puolet saivat kokeilla kumpiakin rooleja.

Tämän jälkeen oli vuorossa tuttuun tapaan lasten oman tempun vuoro. Lapset keksivät hienosti erilaisia liikkeitä kuin edellisellä kerralla ja saivat näistä taas raikuvat aplodit. Loppurentoutuksena oli sama harjoitus kuin edellisellä kerralla, eli Kille-kissa antoi lapsille positiivisen kommentin lapsen onnistumisesta. Tuokion lopuksi oli tuttuun tapaan loppupiiri ja palautteenanto. Viiden lapsen mielestä oli tosi kivaa ja vain yhden lapsen mielestä oli tyhmää. Tuokion lopettamisessa tuli hieman kiire, joten en kerinnyt kyselemään lapsilta, mikä oli erityisen kivaa. Myöhemmin yksi lapsi kuitenkin kertoi minulle, että tykkäsi erityisesti kantapääkävelystä.

6.6 Kuudes ohjauskerta

Kuudennen ohjauskerran toteutin maanantaina 19.10. Ohjauskerran teema oli liike ja aistit. Tuokion tavoitteena oli opetella yhdistämään erilaista musiikkia ja liikettä, harjoitella yhteistyötä parin kanssa sekä opetella tunnistamaan erilaisia aisteja. Tuokiolla olivat kaikki lapset läsnä.

Tuokion aloitin Seuraa tanssijaa -harjoituksella, jossa lapset kulkivat jonossa ja seurasivat jonon ensimmäisen liikkeitä. Harjoituksen aikana soitin musiikkia ja lasten oli tarkoitus itse keksiä, kuinka liikkuisivat tai tanssisivat musiikin tahtiin. Musiikki vaihtui suhteellisen usein ja siinä oli löydettävissä eri tyyllilajeja, joihin lapset keksivät liikkeen.

Tämän jälkeen tanssimme edelliskerralta tuttua Peilitanssia. Harjoitus sujui lapsilta paremmin kuin edelliskerralla, joten oli hyvä idea käydä se myös toisen kerran läpi. Tämän jälkeen harjoittelimme Aurinkohattu ja Pak-

kashattu -tanssia, jossa vaihtelivat iloinen, kevyt musiikki eli Aurinkohattu sekä rauhallinen, raskas musiikki eli Pakkashattu. Tarkoituksena harjoituksessa oli siis se, että lapset kulkivat ympäri salia joko Aurinkohatun tai Pakkashatun mukaan, riippuen kumpi musiikki soi. Liikkumistyyli oli vapaa.

Tämän jälkeen oli taas lasten omien temppujen vuoro. Loppurentoutuksena oli tällä kertaa harjoitus, jossa lapset makasivat ympäri salia rauhallisen musiikin soidessa. Lapset makoilivat jonkun aikaa, kunnes aloin yksitellen vetää heitä jaloista takaisin piiriin. Lasten ilmeistä pystyin päättelemään, että tämä oli heistä mukavaa. Loppupiirissä keskustelimme vielä siitä, että seuraava tanssituokio tulisi olemaan viimeinen tuokio, jonka ohjaan heille. Kysyin lapsilta toiveita tuokiolle ja kaikki lapset sanoivatkin jonkun harjoituksen, josta olivat aiemmilla kerroilla pitäneet. Palautetta keräsin tuttuun tapaan ja kolmen lapsen mielestä oli kivaa ja kolme puolestaan oli sitä mieltä, että oli tyhmää. Tämän tarkemmin en käsitellyt palautetta tällä kerralla.

6.7 Seitsemäs ohjauskerta

Torstaina 22.10. oli tanssituokioiden viimeinen kerta ja tuokion teemana oli sekä käsitellä aisteja että ottaa lasten toiveet huomioon. Edelliskerralla lapset olivat saaneet kertoa omia toiveitaan ja osana näistä toiveista oli sellaisia, joissa näkyi myös aistien huomioiminen, joten siksi se oli helppo ottaa toiseksi teemaksi tuokiolle. Viimeisellä kerralla paikalla oli viisi lasta. Yksi lapsista ei osallistunut tuokioon, vaikka olikin paikalla päiväkodissa. Hän heräsi päiväunilta niin myöhään, ettei halunnut eikä kerennyt osallistua tuokioon. Tuokion tavoitteena oli lopettaa tanssituokiot onnistuneesti, lisätä lasten osallisuutta toiveiden huomioimisella sekä jättää kaikille positiivinen mielikuva tanssista.

Viimeiselle tuokiolle lapset olivat toivoneet, että tuokiolla käytäisiin läpi Aurinkohattua ja Pakkashattua, Pingviinikävelyä, Tanssihippaa sekä lasten omia temppuja. Lisäksi he toivoivat, että näyttäisin itse heille jonkun omista tanssisarjoistani, joten näytin heille pienen pätkän irlantilaista tanssia. Lasten toiveet rakensivat siis vahvasti tanssituokion kulkua.

Loppurentoutuksessa yhdistin kaksi eri rentoutusta, joista olin huomannut lasten erityisesti pitävän. Tuttuun tapaan lapset makasivat ympäri salia rauhallisen musiikin soidessa. Samalla hetkellä Kille-kissa kävi kuiskaa-massa lapsille positiivisen asian lapsesta ja veti lapsen jaloista piirin keskelle. Tämä toistettiin kaikille lapsille. Loppupiirissä keskustelimme vielä tuokioiden loppumista ja annettiin palautetta. Kaikkien lasten mielestä tuokiolla oli ollut tosi kivaa ja lapset antoivat myös yleisesti positiivista palautetta siitä, että kaikki harjoitukset olivat olleet kivoja.

7 ARVIOINTI

7.1 Lasten oma arviointi tanssituokioista

Lapset antoivat palautetta suoraan minulle omaa kehoa hyödyntäen: lapset olivat korkeilla varpailla, jos heillä oli ollut kivaa. Jos tuokio oli ihan ok, aika tavallinen, he jäivät seisomaan paikalleen ja jos tuokio oli ollut heidän mielestään tylsä, niin lapset menivät mahdollisimman pieneksi mytyksi kyykyyn. Tämän lisäksi lapset siis antoivat myös suullista palautetta ja sitä kysyinkin heiltä erikseen jokaisen tuokion jälkeen.

Kolmannella tuokiolla päätin, että kehollisessa palautteenantotavassa on vain kaksi vaihtoehtoa. Lapset olivat siis korkeilla varpailla, jos oli kivaa ja jos heidän mielestään oli tyhmää, niin he olivat kyykyssä. Tämä selvensi palautteenantoa paljon. Osa lasten antamista palautteista oli hieman ristiriitaista heidän toimintansa suhteen, sillä osa lapsista vaikutti siltä, että heillä oli tuokioilla kivaa, mutta silti palautteessa sanoivat, että oli tyhmää. Tähän saattoi osittain vaikuttaa se, että lapset antoivat helposti samanlaisia palautetta kuin muut lapset. Lasten antamassa arvioinnissa onkin tärkeä kiinnittää arvioinnin herkkyyteen huomioita, sillä lasten omassa arvioinnissa lapsi saa kokea muiden kuuntelevan häntä ja arvostavan hänen kokemuksiaan (Heikka, Hujala & Turja 2009, 87).

Pääsääntöisesti lapset olivat sitä mieltä, että kun tanssituokiolla oli kivaa, niin harjoitukset olivat mukavia ja lapset pitivät niistä. Jokaisella tuokiolla annettiin sekä positiivista että negatiivista palautetta. Negatiivista palautetta selittävät lasten mielestä se, että he olivat väsyneitä tai nälkäisiä. Lisäksi joskus lapset pitivät harjoituksia tylsinä ja sen he sanoivat kyllä suoraan. Olin paljon tekemisissä lapsiryhmän kanssa muutenkin, joten heistä huomasin kyllä sen, että lapset odottivat tanssituokioille pääsyä ja heidän mielestään oli positiivista osallistua niihin. Muutaman lapsen vanhemmat kertoivat, että tanssituokioista puhuttiin myös kotona paljon.

7.2 Henkilökunnan arviointi

Jokaisen kerran jälkeen sain lastentarhanopettajalta palautetta tuokiosta, joka oli suurimmaksi osaksi positiivista. Positiivista palautetta sain erityisesti harjoituksista, jotka olivat monipuolisia ja onnistuneita. Ohjaajan mukaan ensimmäisillä kerroilla huomasin, että osa lapsista jännitti, mutta lapset pääsivät siitä kyllä nopeasti eroon.

Tanssituokioissa onnistuin henkilökunnan mukaan erityisesti luomaan positiivisen ja kannustavan ilmapiirin. Tämä ohjaajan mukaan edesauttoi sitä, että lasten mielestä oli kiva tulla tuokioille myös jatkossa. Sain lisäksi kiitosta, että harjoitukset olivat sellaisia, joita he voisivat oikeasti käyttää työskentelyssä.

Näiden suullisten kommenttien lisäksi pyysin myös ohjaavalta lastentarhanopettajalta kirjallista palautetta palautelomakkeen (liite 1) avulla. Palautelomakkeen mukaan tuokioissa oli erityisen onnistunutta se, että tuokioilla oli selkeä aloitus ja loppu. Lisäksi harjoitukset olivat monipuolisia ja niissä oli annettu tilaa lapsen omalle mielikuvitukselle ja luovuudelle. Lastentarhanopettajan mukaan harjoitukset eivät olleet lapsille liian vaikeita ja niissä harjoiteltiin hyvin monenlaisia tapoja liikkua.

Lastentarhanopettajalta sain palautetta myös siitä, että olisin voinut käyttää kuvia tarpeen vaatiessa useammin ja harjoituksissa olisi voinut olla vielä enemmän toistoa. Välillä ryhmän hallinta karkasi ja tämän asian huomasin myös itse. Kokonaisuudessaan arviointi oli kuitenkin hyvää ja jatkossa otan myös kehitettävät asiat huomioon. Päiväkodissa odotellaan innolla opasta lastentanssista ja siitä mainitsivat minulle useat päiväkodin työntekijät.

7.3 Itsearviointi tanssituokioista

Ensimmäinen tuokio meni mielestäni hyvin, vaikka oli harmi, että kaikki lapset eivät päässeet tähän paikalle. Lapset kuuntelivat ohjeita tarkkaavaisesti ja vaikuttivat olevan kiinnostuneita harjoituksista. Muutin suunnitelmaa vielä juuri ennen tuokion alkua, joka jätti aikatauluun väljyyttä. Tämä

osoittautui hyväksi ratkaisuksi, sillä lapset keksivät käyttää ylimääräisen ajan siihen, että halusivat näyttää jonkun tempun. Lapset vaikuttivat siis myös itse tunnin sisältöön ja tätä lasten keksimää tempua hyödynsin myös muilla tuokioilla.

Toinen ohjauskerta sujui hyvin, vaikka olikin harmi, että ohjauskerralla ei vieläkään ollut kaikki lapset mukana. Aikataulutukset sujui paremmin kuin edellisellä kerralla. Lapset vaikuttivat olevan innostuneita harjoituksista ja erityisesti lapset osoittivat olevansa ilahuneita siitä, että loppurentoutuksessa on mukana Kille-pehmolelu. Tuokion yleistunnelma ei ollut niin jännittänyt kuin ensimmäisellä kerralla. Tuokiossa oli hieman levoton tunnelma, mutta siitä huolimatta kaikki sujui hyvin.

Kolmannella ohjauskerralla kaikki lapset olivat paikalla ja sen huomasi heti ryhmän kokoonpanossa, sillä lapset riehaantuivat paljon helpommin kuin aikaisemmin. Kaikki lapset olivat kuitenkin hyvin innokkaasti mukana harjoituksissa, vain yhdelle lapselle jouduin useamman kerran toistamaan ohjeita. Tuokion jälkeen lasten riehakkuus tuntui hieman ristiriitaiselta, koska sain kuulla, että osa näistä riehuvista lapsista oli sellaisia, jotka jo aamusta saakka odottivat näitä tanssituokioita. Ehkä kyseessä oli liiallinen innokkuus tai sitten joku muu syy. Seuraaville kerroille mietin palautteenantotapaa uudestaan, sillä tällä kerralla lapset tuntuivat enemmän antavan palautetta sen mukaan, mitä mieltä kaverit olivat kuin mitä he itse ajattelivat.

Neljäs ohjaustuokio sujui hyvin ja vaikka muutama lapsi oli edelleen kuin lentoon lähdössä, niin he pystyivät kuitenkin osallistumaan harjoituksiin. Tuokiolla käydyt harjoitukset olivat riittävän monipuolisia, jotta jokaisen lapsen mielenkiinto ja keskittymiskyky pysyi niissä. Tällä kertaa lapset antoivat palautetta yksitellen ja saivat myös hieman perustella sitä. Tämä tuntui toimivan ainakin siinä suhteessa, että jokaisen lapsen mielipide tuli esille. Lapset tuntuivat erityisesti tykkäävän siitä, että saivat Kille-kissalta positiivista palautetta, tämä näkyi siinä kuinka lapset kuuntelivat palautteen ja käyttäytyivät sen jälkeen.

Viidennellä tuokiolla jouduin pitämään hieman tiukempaa linjaa ohjauksessa, sillä muutamalla pojalla oli hieman keskittymisvaikeuksia. Lisäksi huomasin selvästi, että lapset kokivat muutamit harjoitukset tylsiksi (esimerkiksi Sormitanssin). Sen sijaan palautteessa tämä ei kuitenkaan näkynyt, sillä lähes kaikkien lasten mielestä tuokiolla oli tosi kivaa. Ohjaustuokiolla huomasin sen, että lapsiryhmä oli muodostunut minulle jo tutuksi ja tuokioiden valmistelu oli helpompaa.

Kuudes ja seitsemäs kerta sujuivat hyvin, tosin osa lapsista oli taas vilkkaammalla tuulella. Viimeisellä kerralla oli hyvä ottaa lasten toiveet huomioon toteutuksessa, koska näin pystyin ottamaan huomioon myös tanssituokioiden positiivisen lopetuksen. Lapsista huomasin näiden seitsemän tanssituokion aikana sen, että harjoitukset muodostuivat heille tutuiksi. Lapsista huomasin aika selkeästi mistä he pitivät ja mistä eivät.

Jokaiselle tanssituokiolle asetetut tavoitteet täyttyivät hyvin. Alun perin olin suunnitellut tuokioille vielä enemmän harjoituksia, mutta silloin harjoitusten toistoa olisi ollut vielä vähemmän ja se ei välttämättä olisi ollut lasten etu. Muutamit lapsista olivat sellaisia, jotka vaativat harjoitusten toistoa ja näiden lasten takia jouduin vähentämään alun perin suunnittelemini harjoitusten määrää.

7.4 Henkilökunnan perehdytys oppaan käyttöön

Henkilökunnan perehdytyksen piti alun perin tapahtua tammikuussa 2016, mutta aikataulullisista syistä se jouduttiin siirtämään helmikuulle, joten tähän opinnäytetyöhön kirjoitin vain suunnitelman, kuinka perehdytys tapahtuu. Henkilökunnan perehdytys oppaaseen tapahtuu lastentarhanopettajien palaverin aikana päiväkodin tiloissa. Perehdytyksen kesto on korkeintaan puoli tuntia ja siinä kerron ensin henkilökunnalle opinnäytetyöstäni ja muodostuneesta oppaasta. Seuraavaksi siirrymme päiväkodin liikuntasaliin, jossa vedän lastentarhanopettajille yhden esimerkkiharjoituksen oppaasta. Perehdytyksen lopuksi luovutan oppaan päiväkodin käyttöön sekä jätän myös heille opinnäytetyöni luettavaksi. Korostan myös henkilökun-

nalle sitä, että minuun saa olla yhteydessä tämän prosessin jälkeenkin, jos heille tulee oppaasta tai aiheesta ylipäättänsä jotain kysyttävää.

7.5 Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi

Opinnäytetyön päätavoitteena oli tuottaa opas päiväkotiin. Oppaasta tuotettiin sellainen, joka on helposti kaikkien saavutettavissa ja jossa on selkeät ohjeet lastentanssin toteuttamiseen. Oppaan perusteella kaikki varhaiskasvattajat pystyvät toteuttamaan lastentanssia, jos heillä on vain innostusta ja kiinnostusta aiheeseen. Opinnäytetyön päätavoite saavutettiin ja henkilökunnan asenne oli koko prosessin ajan positiivinen ja kannustava.

Opinnäytetyön tavoitteita mietin myös lasten, henkilökunnan ja sekä omien henkilökohtaisten tavoitteiden näkökulmasta. Lasten tavoitteina oli luoda lapsille uusi liikuntamuoto sekä huomioida lasten mielipiteet ja toiveet oppaan sisällössä. Tanssituokioiden avulla loin lapsille käsitystä tanssin maailmasta ja sitä kautta luotiin myös uusi liikuntamuoto kyseessä olevaan päiväkotiin. Toteutetut harjoitukset olivat vain kuitenkin pieni osa lastentanssia, joten harjoitusten säännöllinen toteuttaminen ylläpitäisi tätä liikuntamuotoa.

Lasten osallisuus oppaan sisällössä mielipiteiden ja toiveiden näkökulmasta näkyi kahdella tavalla. Ensimmäinen lapset keksivät itse ensimmäisellä kerralla Oma temppu -harjoituksen, jonka päätin sitten ottaa käyttöön jokaiselle tanssituokiolle. Oli hienoa, että lapset keksivät tämän itse ja saivat sen avulla jokaisella kerralla keksiä itse omia liikkeitä. Toiseksi lasten toiveita huomioitiin viimeisellä tanssituokiolla, jolloin jokainen heistä sai sanoa yhden harjoituksen, jota halusivat viimeisellä kerralla harjoitella. Näin pyrin myös huomioimaan lasten toiveet oppaan sisällössä. Lasten tavoitteet toteutuivat myös hyvin, vaikka tanssituokioiden aikana olisin voinutkin vielä jossain kohdin huomioida lasten näkökulmaa enemmän.

Henkilökunnan tavoitteina oli muodostaa heille käsitys lastentanssista, rohkaista heitä lastentanssin ohjaamiseen sekä perehdyttää henkilökunta

oppaan käyttöön. Ainakin ohjaavalle lastentarhanopettajalle sekä muille integroidun lapsiryhmän aikuisille sain tanssituokioiden aikana muodostettua käsityksen lastentanssista ja sen merkityksestä. Tämä tuli esille muun muassa keskustelujen kautta, lisäksi ryhmän lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja olivat vuorotellen seuraamassa tanssituokioita, joten he tiesivät, mitä tanssituokioilla käytännössä tapahtui. Muille päiväkodin aikuisille muodostui käsitys lastentanssista perehdytyksen kautta, jossa avasin heille työn sisältöjä ja oppaan merkitystä. Ohjaavan lastentarhanopettajan kanssa keskustelimme paljon siitä, että ohjaajalla täytyy olla innostusta ohjata lastentanssia. Olimme samaa mieltä siitä, että oppaan avulla pystyy hyvin toteuttamaan lastentanssia eikä siihen välttämättä tarvitse käydä mitään koulutusta. Muuta henkilökuntaa innostin ja rohkaisin lastentanssin ohjaamiseen perehdytyksen avulla. Perehdytys oppaan käyttöön oli henkilökunnan osalta yksi tavoite, sillä perehdytys viimeisteli tämän prosessin ja päättäisi hyvän yhteistyön. Perehdytys päiväkodissa tulisi tapahtumaan vasta tämän opinnäytetyön palauttamisen jälkeen, joten perehdytyksen arviointia ei tässä opinnäytetyössä käsitellä. Henkilökunnan osalta tavoitteet toteutuivat myös hyvin, sillä ne olivat realistisia ja työn kannalta oleellisia.

Opinnäytetyölle olin asettanut myös omat henkilökohtaiset tavoitteet. Ensimmäisenä tavoitteena oli oppaan luominen: tanssituokioiden suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä niistä saatujen kokemusten hyödyntäminen oppaan laatimisessa. Toisena tavoitteena oli ryhmänohjaajana kehittyminen. Suunnittelin jokaisen tanssituokion, toteutin ne ja arvioin vielä päivän päätteeksi, jotta oppaaseen tulisi selkeitä harjoituksia, jotka soveltuvat lastentanssiin ja siitä muodostui selkeä kokonaisuus.

Oppaaseen otin mukaan kaikki toteuttamani harjoitukset ja sinne tuli lisäksi myös muutama harjoitus, joita en ehtinyt käydä tanssituokioilla läpi. Opasta varten hyödynsin tanssituokioiden kokemuksia, joka näkyi esimerkiksi siten, että toteuttamiani harjoituksia muokkasinkin vielä opasta varten paremmiksi. Tanssituokioiden ohjaaminen kasvatti minua paljon ryhmänohjaajana, sillä opin uusia asioita lastentanssin ohjaamisesta sekä

yleisesti ryhmän hallinnasta. Omat henkilökohtaiset tavoitteet saavutettiin opinnäytetyön prosessin aikana.

8 POHDINTA

8.1 Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi

Toteutin opinnäytetyön lasten parissa, jolloin eettiset kysymykset ja niiden arviointi on työssä tärkeää. Lasten parissa tehtävässä tutkimuksessa on hyvä huolehtia lapsiystävällisyydestä ja eettisyydestä, sillä lapsen osallistumisen tutkimukseen ei sovi häiritä lapsen muuta elämää. Vanhempia ja lapsia on hyvä tiedottaa etukäteen toiminnasta sekä kysyä vielä molemmilta erikseen lupa tähän. (Aarnos 2015, 165.) Toiminnallista osuutta varten toimitin toimintaan osallistuneiden lasten vanhemmille saatekirjeen ja kirjallisen lupalapun (liite 2), jossa he antoivat lapselleen luvan osallistua opinnäytetyöhön. Kaikki vanhemmat antoivat lapselleen luvan ja olivat hyvin innoissaan, että heidän lapsensa pääsi tähän mukaan.

Karlssonin (2012, 47) mukaan lasten oma halu osallistua tai olla osallistumatta toimintaan saattaa näkyä toiminnallisen osuuden eri vaiheissa. Tämän huomasin myös itse ja ennen toiminnallisen osuuden alkamista kysyinkin suullisesti jokaiselta lapselta erikseen, haluavatko he olla mukana tanssituokioissa. Viimeisellä kerralla yksi lapsista ei halunnut osallistua toimintaan ja tällöin ohjaajana kunnioitin hänen päätöstään olla osallistumatta siihen.

Eettisyyden arvioinnissa huomioin myös sen, että sain päiväkodilta pyynnön, että opinnäytetyössä en tule julkaisemaan päiväkodin nimeä, jotta päiväkotia ei tunnisteta integroidussa ryhmässä olevien lasten vuoksi. Tämä sopi minulle, sillä lasten tai henkilökunnan henkilöllisyydet eivät olleet työn kannalta oleellisia asioita. Opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa noudatin sosiaalialan ja lastentarhanopettajan ammattieettisiä ohjeita, esimerkiksi salassapitovelvollisuutta. Opinnäytetyöhön hain erikseen tutkimuslupaa Tampereen kaupungilta ja se myönnettiin minulle toukokuun lopussa. Opinnäytetyön toimitan vielä julkaisuseminaarin jälkeen Tampereen kaupungille sähköisessä muodossa arkistointia varten. Tutkimuslupaa en voinut alkuperäisen suunnitelman mukaan liittää opinnäytetyön liitteeksi, sillä siitä olisi käynyt ilmi yhteistyössä mukana ollut päiväkotia.

Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa pyrin kaikkien lasten tasaver-
taiseen huomioimiseen. Toiminnassa oli mukana muutama lapsi, jotka tar-
vitsivat erityisempää huomiota, joten huomion jakaminen kaikkien lasten
kesken oli välillä haastavaa. Toiminnan suunnittelin siten, että se vastasi
lasten kehitystasoa ja jokaisen oli mukava ja helppo osallistua siihen.

Toiminnallisessa osuudessa kävi ilmi se, että lasten antamassa palaut-
teessa oli välillä epäjohdonmukaisuutta. Nälkä, väsymys ja muiden lasten
palaute vaikutti välillä siihen, minkälaista palautetta lapset antoivat. Tä-
mänkaltaiset seikat saattaisivat heikentää opinnäytetyön luotettavuutta,
mutta toisaalta kokonaiskuva toiminnallisesta osuudesta muodostui lasten
antaman palautteen lisäksi myös henkilökunnan palautteesta sekä omasta
itsearvioinnista. Vaikka lasten antama palaute oli työn kannalta hyvin tär-
keää ja oleellista, niin se ei kuitenkaan ollut ainoa arvioinnin keino.

Opinnäytetyön lähteinä pyrin käyttämään pääsääntöisesti ajankohtaisia
lähteitä, jotka soveltuvat myös ammattikorkeakoulun opinnäytetyön läh-
teiksi. Luotettavat lähteet lisäävät myös opinnäytetyön luotettavuutta, joten
siksi valitsin kyseiset lähteet. Opinnäytetyöntekijänä kiinnitin opinnäytetyön
teon aikana erityistä huomiota siihen, että varhaiskasvatus on ala, joka
kehittyy koko ajan ja näitä muutoksia on hyvä seurata.

8.2 Johtopäätökset ja kehittämissuhteet

Lastentanssi ei ole päiväkodeissa kovin yleinen taidemuoto eikä sen kat-
sota kuuluvan varsinaisesti koulujenkaan opetussuunnitelmaan (Anttila
2010, 63). Opinnäytetyön tekijänä huomasin sen, että lastentanssi on vielä
kehittyvä taiteen ja opetuksen muoto ja sen aktiivinen toteuttaminen päi-
väkodeissa ja kouluissa vaatisi enemmän tietoisuutta aiheesta tutkimusten
ja sovellutusten kautta. Lisäksi lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset
saattavat ajatella, että heillä on liian suuri kynnys alkaa toteuttaa tanssi-
kasvatusta ja toisaalta aihe saattaa myös vierastuttaa. Hämäläinen (2015)
kuitenkin toteaa, että koulutuksen ja tiedon lisäämisen avulla varhaiskas-
vattajat pääsevät omien ennakkoluulojensa yli, jolloin tanssia voidaan al-
kaa opettaa lapsille jo mahdollisimman varhaisella iällä ja siitä olisi mah-

dollista tehdä taidemuoto kuvataiteen ja musiikin rinnalle. Mitä varhaisemmin tanssikasvatus aloitetaan, sen helpommin sillä voidaan tukea kehomyönteisyyttä ja ilmaisun vapautta (Anttila 1994, 10).

Taidekasvatuksen tavoin myös tanssi tarjoaa lapsille onnistumisen ja oppimisen kokemuksia ja se voidaan nähdä tärkeänä työvälineenä päiväko-deissa. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että tanssia toteutettaisiin päiväko-deissa jatkuvasti, ei vain silloin tällöin, sillä näin pystyttäisiin huomaamaan tanssin positiiviset vaikutukset pidemmällä aikavälillä. (Hämäläinen 2015.) Samankaltaisia piirteitä tuli esille myös tässä opinnäytetyössä, sillä toiminnallinen osuus oli suhteellisen lyhyt aikajakso, jolloin ei tullut tarkasti esille tanssituokioiden hyötyjä ja haittoja.

Lasten kehittyminen lastentanssissa voisi näkyä paremmin pidemmällä aikavälillä, esimerkiksi puolen vuoden ajan, jolloin lasten kanssa voitaisiin tehdä erilaisia harjoituksia ja myös oppaan harjoitukset tulisivat lapsille tutuksi. Opinnäytetyötä varten olisi ollut ihanteellista, jos tanssituokioita olisi ollut enemmän, sillä olin suunnitellut enemmän harjoituksia kuin mitä lopulta kerkesin aikataulun rajallisuuden vuoksi pitää. Aikataulun muuttamiseen vaikutti se, että osa lapsista vaati paljon harjoitusten toistoa, jolloin useammalla kerralla piti tehdä samoja harjoituksia. Tämä ei ollut opinnäytetyön tekijän tiedossa ennen toiminnallisen osuuden alkamista.

Oppaan hyötyä ja sen käyttöä tulevaisuudessa on mahdoton arvioida vielä tässä vaiheessa, sillä ne tulevat selville vasta, kun henkilökunta on alkanut toteuttaa lastentanssia aktiivisesti. Toiminnallisen osuuden aikana henkilökunnan vastaanotto oli kuitenkin hyvää ja heillä tuntui olevan mielenkiintoa aiheeseen. Jatkokehittämisehdotuksena mietinkin sellaista, että olisi hienoa, jos oppaan käytöstä olisi voinut tehdä vielä jonkinlaisen seuranta-kyselyn, kun henkilökunta olisi käyttänyt opasta parin kuukauden ajan. Näin olisi tullut esille, kuinka työntekijät kokevat oppaan sisällön ja harjoitukset sekä se, palveleeko opas heidän toimintaansa. Tämän opinnäytetyön aikataulun puitteissa se ei ollut mahdollista, mutta jatkossa sitä olisi mielenkiintoista tutkia lisää.

Oppaan toiminnalliset tuokiot toteutin vain yhdelle lapsiryhmälle ja jatkossa olisi ollut kiintoisaa pohtia, kuinka harjoitukset olisivat toimineet erilaisten ryhmien kanssa. Miten harjoitukset olisivat tukeneet alle 3-vuotiaiden pedagogiikkaa? Kuinka paljon harjoituksiin olisi pitänyt lisätä haastetta esikoululaisten kanssa työskentelyyn? Olisiko toiminnallisten tuokioiden sisältöihin tullut jotain muutosta, jos niitä olisi toteutettu rinnakkain useamman ryhmän kesken? Oppaan harjoitukset ovat tarkoitettu pääsääntöisesti 3–5-vuotiaille lapsille, mutta pienin sovellutuksin niitä voidaan toteuttaa myös nuorempien ja vanhempien lasten kanssa. Työntekijät tietävät itse parhaiten, kuinka harjoituksia voidaan soveltaa juuri omalle lapsiryhmälle.

Lasten osallisuus näkyi oppaassa toiveiden kyselyn ja lasten keksimien harjoitusten kautta. Lasten osallisuudella on varhaiskasvatuksessa yhä suurempi rooli ja siksi sitä ei tässäkään opinnäytetyössä voitu sivuuttaa. Luvussa kolme kerrottiin osallisuuden neljästä ulottuvuudesta. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa näistä näkyivät erityisesti osallisuuden aihe ja vaikutuspiiri sekä osallisuuden ajallinen ulottuvuus. Tässä työssä lasten osallisuuden kokemuksilla pyrittiin erityisesti vaikuttamaan siihen, että lapsille muodostui osallisuuden avulla positiivinen kuva tanssista. Tämä oli yhteydessä myös siihen, että lapset otettaisiin mukaan tanssituokioiden suunnitteluun, jolloin osallisuus voisi olla pidempikestoista. Vaikka opinnäytetyössä osallisuuden ajallinen ulottuvuus saattoi näyttäytyä kertaluontoisena asiana, niin jatkuva tanssikasvatuksen toteuttaminen ja lasten osallisuuden huomioiminen tanssituokioilla edesauttaa osallisuuden kauskantoisuutta.

Osallisuutta ei aina pystytä päiväkodeissa toteuttamaan kiireen tai henkilökunnan puuttumisen vuoksi, mutta sen toteuttamisessa on kuitenkin tärkeä pitää mielessä, että se ei heikennä aikuisen roolia kasvattajana. Päinvastoin lasten ja aikuisten on tärkeä viedä asioita yhdessä eteenpäin, sillä näin syntyy tasavertaisia kokemuksia osallisuudesta. (Stenvall & Seppälä 2008, 17.) Lasten osallisuus olisi voinut olla vielä tässä työssä runsaampaa ja jatkossa olisikin hyvä miettiä sitä, kuinka lapset itse voisivat vielä enemmän olla mukana kehittämässä ja suunnittelemassa tanssituokioita. Ylipäättänsä lasten osallisuus ja kiinnostus tanssia kohtaan voisi kasvaa,

jos lastentanssi valittaisiin yhdeksi leikkialueeksi leikinvalintatauluun. Näin lapset saisivat itse rakentaa ja kehittää tanssituokioita leikin kautta. Tämä voisi olla yksi keino, kuinka tanssista voitaisiin tehdä Anttilan (2001, 85) mainitsema leikinomainen liikuntamuoto, jolloin tanssia olisi mahdollista toteuttaa päiväkodissa päivittäin.

Lastentanssin toteuttaminen ja opettaminen on lopulta varsin helppoa ja sitä voidaan toteuttaa varsin yksinkertaisilla asioilla, jotka sopivat kaikille lapsille ja tukevat lasten luontaista tapaa oppia ja toimia. Lastentanssiin opettamiseen, kuten opettamiseen yleensäkin, pätee kuitenkin se, että opettajan on tärkeä olla kiinnostunut ja innostunut siitä mitä opettaa, sillä se lisää myös motivaatiota ja työn tärkeyttä (Juvonen & Ruismäki 2008, 48). Tanssin opettaminen voidaan nähdä helposti aiheena, johon sekä opettajalla että lapsilla saattaa olla tietynlaisia ennakkokäsityksiä tai mielikuvia. Kun ensimmäisellä tanssituokiollakin kysyin lasten mielikuvia tanssivasta tytöstä tai tanssivasta pojasta, huomasin, että ne olivat samankaltaisia kuin suurimmalla osalla ihmisistä. Lastentanssin opettamiseen on tärkeä suhtautua avoimesti ja lasta kuunnellen. Tärkeää on myös pitää mielessä kehollisen oppimisen merkitys, joka voisi erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla olla mielenkiintoinen tapa oppia.

Luvussa viisi käsitellyt erityiskasvatuksen näkökulmat vahvistuivat toiminnallisen osuuden aikana. Tanssin voidaan nähdä kuuluvan kaikille lapsille ja se on myös erityiskasvatuksen näkökulmasta tärkeää, koska kaikilla lapsilla on oikeus ja ilo nauttia tanssimisesta ja tanssitaiteesta. Jokaiselle lapselle on tärkeä tuottaa onnistumisen kokemuksia sekä positiivisia kokemuksia tanssista. Myös erityisryhmille tämä on mahdollista, sillä musiikkiliikuntaa ja tanssia on helppo soveltaa pienin yksityiskohdin (Rintala ym. 2012, 284).

Lastentanssin opettamisen on aina tärkeä lähteä lapsen kehitys- ja taitotasosta ja opinnäytetyön aikana huomattiin, että varsinkin alkuvaiheissa on tärkeämpää lähteä liikkeelle vähän liian helpoilla harjoituksilla kuin liian vaikeilla. Mitä pienempi tai taidottomampi lapsi on kyseessä, niin sen helpompia harjoitusten täytyy olla. Opinnäytetyön teoriaosuudessa tuli esille

myös se, että ohjauksen selkeä rakenne helpottaa paitsi lasten oppimista, myös ohjaajan toimintaa. Toiminnallisessa osuudessa tämä tuli esille muun muassa lasten yksilöllisellä huomioimisella, joka oli mahdollista pienen ryhmäkoon vuoksi. Kaiken kaikkiaan lastentanssin opettamisessa on tärkeä osata huomioida sekin pieni tyttö, joka haluaisi yrittää, mutta ei uskalla. Tai se pieni poika, jonka keskittymiskyky ei riitä harjoituksiin, mutta jonka sydän pomppii kuitenkin villisti muusikin tahtiin.

8.3 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyö oli viimeinen ja suurin työ sosionomi-opinnoissani ja se on ollut pitkä prosessi. Prosessiin on mahtunut monia hetkiä ja runsaasti oppimisen kokemuksia. Erityisesti opinnäytetyön suunnitelmaa tehdessä ja toiminnallisessa osuudessa on korostunut suunnittelun tärkeys ja merkitys, sillä hyvä suunnitelma on kaiken lähtökohta. Toiminnallisessa osuudessa huomasin kuitenkin sen, että on parempi lähteä liikkeelle joustavalla kuin liian aikataulutetulla suunnitelmalla, koska vastaan tuli myös sellaisia hetkiä, kun mikään ei mennyt suunnitelmien mukaan. Ammattitaitoa on siis myös se, että osaa mukautua muuttuviin tilanteisiin. Toiminnallisessa osuudessa myös omat ryhmänohjaustaidot kehittyivät.

Opinnäytetyön aikana on ollut runsaasti yhteistyötä eri tahojen kanssa ja toimivassa yhteistyössä onkin tärkeää, että kaikille osapuolille on selvää, mitä yhteistyöllä halutaan saavuttaa ja minkälaista toimintaa sen eteen täytyy tehdä (Heininen-Reimi, Hirvonen & Kämärinen 2011, 77). Yhteistyö eri toimijoiden kesken vahvasti ammatillista kasvuani ja vahvasti sitä käsitystä, kuinka tärkeää on, että jokainen toimija kantaa oman vastuunsa.

Ammatillisen kasvun näkökulmasta on oleellista tiedostaa, kuinka varhaiskasvatuksessa tarvitaan kaikkia työtapoja ja kuinka kaikille työtavoille löytyy paikkansa. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan niin taide-, liikunta- kuin mediakasvatustakin. Joskus näitä voi jopa yhdistellä, jolloin oppimista voi tapahtua useammasta osa-alueesta samanaikaisesti. Näin oppimisesta voi muodostua monipuolisempaa, kenties jopa tasapuolisempaa, jolloin jokainen kasvatuksen osa-alue on mahdollista huomioida. (Anttila 2014, 23.)

Opinnäytetyön aikana itselleni aukeni erityisesti kehollisen oppimisen merkitys, sillä siitä ei löydy niin paljoa tietoa kuin esimerkiksi taidekasvatuksesta. Kaikkien oppimisen tapojen ja muotojen tukeminen on päiväkodissa tärkeää, mutta kaikista tärkeintä on kuitenkin tukea lapsen omaa oppimistapaa, olipa se sitten mikä tahansa.

LÄHTEET

Aarnos, E. 2015. Kouluun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 164–179.

Ahlholm, S. 2014. ”Että jokainen lapsi saisi osallistua niillä taidoilla, mitä hänellä on.” Kasvattajien toiminta lasten osallisuudessa. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö. [viitattu 20.11.2015]. Saatavissa:

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96158/GRADU-1412668685.pdf?sequence=1>

Anttila, E. 1994. Tanssin aika. Opas koulujen tanssikasvatukseen. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.

Anttila, E. 2001. Tanssi: kehon leikkiä. Teoksessa Karppinen, S. Puurula, A. & Ruokonen, I. (toim.) Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab, 76–87.

Anttila, E. 2009a. Mitä tanssija tietää? Kehollinen tieto ajattelun ja oppimisen perustana. Aikuiskasvatus 2/2009, 84–92.

Anttila, E. 2009b. Tanssii tätiensä kanssa – luova liikunta ja tanssi varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A.-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 16–21.

Anttila, E. 2010. Children’s right to dance. Teoksessa Ruismäki, H. & Ruokonen, I. (toim.) Rights of the Child to the Arts, Culture and Creativity. Helsinki: Yliopistopaino, 61 –70 .

Anttila, E. 2013. Koko koulu tanssii! Kehollisen oppimisen mahdollisuuksia kouluyhteisössä. Helsinki: ACTA SCENICA 37.

Anttila, E. 2014. ”Meillä tanssii koko koulu, uskokaa tai älkää!” . Liikunta & Tiede 1/2014, 20–23.

Chappell, K. & Young, S. 2011. Inside – outside: exploring learning and creativity in early years dance education. Teoksessa Faulkner, D. & Coates, E. (toim.) Exploring Children’s Creative Narratives. Abingdon: Routledge, 225–247.

Hakala, N. 2015. Somatiikka tanssin opetus- ja oppimisprosesseissa. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö. [viitattu 11.12.2015]. Saatavissa:

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97634/GRADU-1435655289.pdf?sequence=1>

Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa: Printel Oy.

Heininen-Reimi, T., Hirvonen, R. & Kämäräinen, K. 2011. Työelämäyhteistyö. Innostuimme, innostimme – kannattiko? Teoksessa Laitinen-Väänänen, S., Vanhanen-Nuutinen, L. & Hyvönen, U. (toim.) Askelmerkkejä työelämäkumppanuuteen. Osaamisen kehittäminen ammattikorkeakouluissa. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. 71–80. [viitattu 20.12.2015]. Saatavissa:

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33383/JAMKJULKAISUJA1212011_web.pdf?sequence=1

Heinämäki, L. 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa: erityispäivähoito – lapsen mahdollisuus. Helsinki: Stakes.

Hovi-Pulsa, R. & Vaara, T. 2011. Sosionomi (AMK) pätevyys lastentarhanopettajan tehtäviin Lahden ammattikorkeakoulussa. Lahden ammattikorkeakoulu.

Huovinen, T. & Rintala, P. 2007. Liikunnanopetuksen yksilöllinen toteuttaminen. Teoksessa Heikinaro-Johansson, P. & Huovinen, T. (toim.) Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY, 196–213.

Hällström, M. 2009. Taide- ja taitoaineiden opiskelua tukeva koulun toimintakulttuuri. Teoksessa Aro, A-M., Hartikainen, M., Hollo, M., Järnefelt, H., Kauppinen, E., Ketonen, H., Manninen, M., Pietilä, M. & Sinko, P (toim.) Taide ja taito – kiinni elämässä! Helsinki: Edita Prima Oy, 15-23.

Hämäläinen, M. 2015. Yhteisötanssitaiteilija ja tanssipedagogi. Sisä-Suomen tanssin aluekeskus. Haastattelu 1.12.2015.

Irtamo, M. 2013. Lasten osallisuus päiväkodin arjessa. Pro gradu – tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden laitos. [viitattu 20.12.2015]. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/42792/URN:NBN:fi:juu-201401131047.pdf?sequence=1>

Juvonen, A. & Ruismäki, H. 2008. Kindergarten Teacher Students as Arts Educators. *Kürybos erdvés* 9/2008, 46–59. [viitattu 20.12.2015]. Saatavissa:

http://www.mv.helsinki.fi/home/hruismak/julkaisut_files/CEEOL_Article.Kinder.PDF

Karlsson, L. 2012. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa Karlsson, L. & Karimäki, R. (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura, 17–63.

Kettukangas, T. & Härkönen, U. 2014. Lasten osallisuus perustoiminnoissa. Teoksessa Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J. & Leinonen, J. (toim.) Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus Ry, 96–114.

Kärki, S. 2015. Lastentarhanopettaja liikuntakasvattajana. Pro gradu – tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö. [viitattu 27.11.2015]. Saatavissa:

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97580/GRADU-1435565361.pdf?sequence=1>

- Leinonen, J. 2014. Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J. & Leinonen, J. (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus Ry, 16–40.
- Paine, L. 2014. Complete Guide to Primary Dance. United States of America: Human Kinetics.
- Pajulammi, H. 2014. Lapsi, oikeus ja osallisuus. Yliopistollinen väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto, Oikeustieteiden tiedekunta.
- Pääjoki, T. 2012. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 109-121.
- Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2012. Liikkuva lapsi. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 136–150.
- Rintala, P. & Huovinen, T. 2007. Erityisryhmien liikunnasta erityisliikuntaan. Teoksessa Heikinaro-Johansson, P. & Huovinen, T. (toim.) Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY, 186-195.
- Rintala, P., Huovinen, T. & Niemelä, S. 2012. Soveltava liikunta. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 168. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.
- Rouhiainen, L. 2011. Fenomenologinen näkemys oppimisesta taiteen kontekstissa. Teoksessa Anttila, E. (toim.) Taiteen jälki. Taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä. Helsinki: Edita Prima Oy, 75–93.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. [viitattu 15.4.2015]. Saatavissa: <http://loki.turkuamk.fi>
- Sarje, A. (toim.) 2005. Ihanaa vai ikävää – lapset tanssin tekijöinä. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu, Kuopion musiikki- ja tanssiakatemia.

Schaffrath, S. 2012. Lasten ja nuorten luova tanssi tutkimuskirjallisuuden valossa. Pro gradu -tutkielma. Turku: Turun yliopisto, Turun opettajankoulutuslaitos.

Sintonen, S. 2009. Osallisuuden kulttuuri ja taidekasvatus. Teoksessa Aro, A-M., Hartikainen, M., Hollo, M., Järnefelt, H., Kauppinen, E., Ketonen, H., Manninen, M., Pietilä, M. & Sinko, P (toim.) Taide ja taito – kiinni elämässä! Helsinki: Edita Prima Oy, 7-14.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Stakes. [viitattu 22.10.2015]. Saatavissa:

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Stenius, T. & Karlsson, L. 2005. Yhdessä lasten kanssa – seikkailu osallisuuteen. Mannerheimin Lastensuojeluliitto [viitattu 24.11.2015]. Saatavissa:

http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Julkaisut/Stenius_Karlsson_Yhdessalastenkanssa.pdf

Stenvall, E. & Seppälä, U. 2008. Talon lapsia varten. Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn ja Heikki Waris -instituutin työpapereita 2008:1 [viitattu 25.11.2015]. Saatavissa:

http://www.socca.fi/files/100/Talon_lapsia_varten_lasten_osallisuus_paivakodissa.pdf

Turja, L. 2012. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 41-53.

Viitala, M. 1998. Tanssia elämyksen ehdoilla. Dance as an art experience. Helsinki: Svoli-Palvelu Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Virkki, P. 2015. Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. Yliopistollinen väitöskirja. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, Filosofinen tiedekunta. [viitattu 14.12.2015]. Saatavissa:

http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1735-5/

Westerlund, H. & Väkevä, L. 2011. Kasvatuksen taide ja kasvatus taiteeseen: Taiteen yleinen ja erityinen pedagoginen merkitys John Deweyn filosofian näkökulmasta. Teoksessa Anttila, E. (toim.) Taiteen jälki. Taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä. Helsinki: Edita Prima Oy, 35–55.

LIITTEET

Liite 1 Palautelomake tanssituokioista

Palautelomake Tanssiva päiväkotii – opinnäytetyön tanssituokioista.

Pyydän sinua ystävällisesti vastamaan seuraaviin kysymyksiin tanssituokioista.

1. Mikä tuokioissa oli onnistunutta? Kerro vähintään neljä asiaa.
2. Olivatko tuokioiden teemat ja harjoitukset hyödyllisiä kohderyhmälle? Miksi, miksi eivät?
3. Mitä tuokioissa kannattaisi vielä kehittää?
4. Koitko, että tuokioiden vetäminen vaatii ohjaajalta aiempaa kokemusta aiheesta vai pystyisikö kuka tahansa vetämään niitä (ohjeiden avulla)?
5. Vastasivatko tuokiot odotuksiasi? Miksi, miksi eivät?
6. Muuta kommentoitavaa:

Kiitos palautteestasi!

Liite 2 Tiedote vanhemmille

Hei kaikille,

Olen Vilma Kivinen ja opiskelen Lahden ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Toteutan opintoihini kuuluvan opinnäytetyön lapsenne päiväkodissa syksyn 2015 aikana.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tuottaa varhaiskasvattajille opas lastentanssista. Oppaan avulla haluan olla mukana edistämässä lasten taide- ja liikuntakasvatusta päiväkodissa ja toivon, että opas otetaankin aktiiviseen käyttöön päiväkodissa. Oppaaseen kuuluu seitsemän toiminnallista kertaa, joihin valitsen yhdessä lastentarhanopettajan kanssa noin 5 lasta. Toiminnallisissa tuokioissa harjoittelempa lastentanssiin liittyviä harjoituksia ja elementtejä.

Tämän lapun allekirjoittamalla annat luvan lapsellesi osallistua toimintaan. Lasten nimet, henkilöllisyydet ym. eivät päädy julkiseen käyttöön, myöskään kuvia tässä työssä en tule ottamaan. Jos teillä on mitä tahansa kysyttävää, niin ottakaa minuun rohkeasti yhteyttä. Suoritan myös elokokuun aikana viimeisen harjoittelun päiväkodissa, joten voimme keskustella aiheesta vielä lisää.

Ystävällisin terveisin

Vilma Kivinen // 050-xxxxxxx tai vilma.kivinen@student.lamk.fi

---

Annan lapselleni luvan osallistua opinnäytetyöhön toiminnallisiin tuokioihin

Lapsen nimi:

Paikka ja aika

Huoltajan allekirjoitus

Liite 3 Tanssiva päiväkoti - opas

Tanssiva päiväkoti

**TOIMINNALLISEN OPPAAN TUOTTAMINEN
LASTENTANSSISTA PÄIVÄKODIN TYÖMUOTONA**

Vilma Kivinen
Lahden
ammattikorkeakoulu
Kevät 2016

Hei, ja tervetuloa lastentanssin maailmaan!

Tanssiva päiväkotiki on toiminnallinen opinnäytetyö, joka käsittelee lastentanssia päiväkodin työmuotona. Opinnäytetyön tuotoksena on syntynyt tämä opas, josta löytyy erilaisia harjoituksia ja leikkejä lastentanssin toteuttamiseen. Oppaan harjoituksista voidaan rakentaa seitsemän tanssituokiota. Tanssituokioiden noudattavat aina tiettyä kaavaa eli niissä on selkeä alku, lämmittely, tanssillinen osuus (useampi kuin yksi harjoitus), loppurentoutus sekä loppupiiri. Yhdellä tanssituokiolla on aina tietty teema ja tavoite, johon tuokion harjoitukset ja leikit tähtäävät. Osittain tanssituokioiden teemat noudattavat Rudolf Labanin liikeanalyysin teoriaa, jonka mukaan tanssista löydetään virtauksen, voiman, ajan ja tilan elementit (Anttila 2009, 17).

Oppaan harjoitukset on pääsääntöisesti suunnattu 3-5-vuotiaille lapsille, mutta pienin sovellutuksin niitä voidaan toteuttaa myös alle 3-vuotiaiden lasten tai esikoululaisten kanssa. Yhden tanssituokion kesto on 30 minuuttia, mutta harjoituksia voidaan toistaa tai lisätä, jolloin voidaan rakentaa pidempi tanssituokio. Tanssituokiolle suositeltu ryhmäkoko on alle 10 lasta, jolloin ohjaaja pystyy keskittymään paremmin lasten yksilölliseen huomioimiseen. Tanssituokioiden toteuttaminen tämän oppaan pohjalta onnistuu kuitenkin myös suuremmalle lapsiryhmälle, jos siihen on riittävät resurssit. Oppaan harjoituksissa ja leikeissä on huomioitu lasten osallisuus ja sitä pyritään näiden avulla tukemaan ja lisäämään.

Lastentanssin opettamista voidaan ajatella leikin kautta, sillä tanssin voidaan ajatella olevan leikin erityismuoto. Tanssia on tärkeä osata tarkastella leikin kautta, sillä näin lasten liikevarasto monipuolistuu huomaamatta ja samalla myös kehollinen tietoisuus omasta kehosta kasvaa. (Anttila 2001, 85.) Lastentanssia voidaan tarkastella sekä liikunta- että taidekasvatuksen näkökulmasta. Tanssi tukee lasten fyysistä, psyykkis-emotionaalista, kognitiivista sekä sosiaalista kehitystä (Schaffrath 2012, 93). Samalla se kuitenkin tukee myös itsetuntemusta, luovaa ilmaisua, ongelmanratkaisukykyä sekä moniulotteista havainnointia (Anttila 2013, 52).

Oppaan lopusta löytyy vielä tietoa lähteistä, joista voi saada lisää tietoa lastentanssista ja sen toteuttamisesta.

1. kerta: Tutustuminen ja lastentanssin aloitus

Tavoitteet: tutustua lastentanssin maailmaan keskustelujen ja harjoitusten avulla, luoda säännöt tanssituokioille sekä luoda turvallinen aloitus.

Tarvittavat välineet: rentoutumismusiikki ja mahdollinen pehmolelu loppurentoutusta varten.

Alkupiiri

Ensimmäisellä kerralla on tärkeä luoda turvallinen mielikuva lastentanssista ja tutustuttaa lapset toisiinsa, jos he eivät tunne toisiaan. Ennen harjoitusten aloittamista lasten kanssa voidaan keskustella siitä, minkälaisia ajatuksia tanssi herättää. Minkälainen on tanssiva tyttö, entä tanssiva poika? Voiko kuka tahansa tanssia? Harrastaako joku lapsista tanssia?

Nimipiiri

Lapset ovat yhdessä ohjaajan kanssa piirissä. Vuorotellen lapset kertovat oman nimensä ja näyttävät jonkun liikkeen samalla. Kaikki muut piirissä olevat lapset toistavat liikkeen ja nimen. Näin piirissä saadaan käytyä kaikkien lasten nimet ja liikkeet läpi.

Minä olen

Lapset liikkuvat vapaasti salissa ja toistavat nimeään erilaisilla tavoilla. Ensin lapset liikkuvat juosten ja sanovat oman nimensä normaalilla äänensävyllä, hitaasti ja huutaen. Seuraavaksi lapset liikkuvat laukaten ja oma nimi sanotaan hiljaa, nopeasti ja iloisesti hymyillen. Harjoitusta voidaan toistaa useaan otteeseen.

Tanssitähti, tanssitähti

Ohjaaja lukee lapsille Tanssitähti-lorua (seuraavalla sivulla) ja lapset toimivat siinä annettujen mukaan. Kun harjoitus alkaa sujua niin harjoitusta voidaan yrittää tehdä yhä nopeammin ja nopeammin.

Tanssitähti, tanssitähti

Nosta kätesi

Heiluta jalkaasi

Pyöri ympäri

Mene kyykkyyyn

Hypi paikalla

Istu lattialle

Nouse varpaille

Loppurentoutus

Lapset menevät makaamaan lattialle ja etsivät itselleen rauhallisen tilan, jossa voivat rentoutua. Rauhallinen musiikki soi taustalla ja lapset saavat ensin hetken aikaa vain makoilla lattialla. Hetken kuluttua ohjaaja käy vuorotellen jokaisen lapsen luona ja piirtää tämän ääriviivat lattiaan sormella. Tässä voidaan käyttää myös apuna pehmolelua, joka kuvitteellisesti piirtää lasten ääriviivat lattiaan.

Loppupiiri

Jokainen tuokio päätetään loppupiiriin, jossa keskustellaan tuokion harjoituksista ja annetaan palautetta kehollisin menetelmin. Jos lapsilla on ollut kivaa, niin he nousevat niin korkeille varpaille kun pystyvät. Jos heidän mielestään tanssituokio on ollut tyhmä, niin he menevät kyykkyyyn pieneksi mytyksi. Lapset voivat antaa halutessaan myös suullista palautetta.

2. kerta: Oma keho ja sen käyttöön liittyvät harjoitukset

Tavoitteet: harjoitella lasten välistä yhteistyötä, opetella käyttämään omaa kehoa tanssissa sekä harjoitella erilaisia kävelytyylejä.

Tarvittavat välineet: musiikki ja mahdollinen pehmolelu loppurentoutukseen, musiikki Mikä kehonosa -harjoitukseen (esimerkiksi Nopsanilkat-levyltä), musiikki Sokkotanssiin (esim. Nopsanilkat levyltä ritareita ja linnanheittoja)

Alkupiiri

Aloitetaan tanssituokio yhdessä piirissä. Keskustellaan edelliskerran tunnelmista sekä kerrotaan tämän tuokion harjoitukset etukäteen.

Hyvää päivää -leikki

Istutaan piirissä ja jokainen lapsi saa yksitellen nimetä jonkun ruumiinosan, joka herätellään tanssimaan. Ruumiinosa herätellään tanssimaan sanomalle sille hyvää päivää ja taputtamalla sitä (esimerkiksi hyvää päivää varpaat ja taputetaan omia varpaita). Harjoitus päättyy, kun jokainen lapsi on saanut nimetä yhden ruumiinosan, joka on herätelty tanssimaan.

Tanssitähti, tanssitähti (lue ohjeet ensimmäiseltä kerralta) tai Mikä kehonosa -harjoitus

Mikä kehonosa -harjoituksessa lapset hyppivät/juoksevat/laukkaavat ympäri salia musiikin soidessa. Kun musiikki pysähtyy niin ohjaaja nimeää jonkun kehonosan (selkä, pää, maha, peppu, käsi jne.), joka lasten täytyy laittaa lattiaan. Myös lapset voivat asettua ohjaajan rooliin ja nimetä kehonosia.

Eri tyylein kävely

Tässä harjoituksessa harjoitellaan eri tyylein kävelyä. Lapset voivat harjoitella kävelyä salin päästä päähän ja jokaisessa kävelytyylissä on oltava riittävä määrä toistoa. Kävelytyylejä tässä harjoituksessa on kolme.

Pingviinikävelyssä harjoitellaan aukikerrossa kävelyä ja kävellään kuin pingviinit, jalat v-asennossa, jolloin kantapäiden olisi tarkoitus osua yhteen jokaisella askeleella. Lapsia kannattaa aluksi kannustaa ottamaan lyhyitä ja rauhallisia askeleita, jotta he oppivat kävelytyyliin.

Korkeilla varpailla kävelyssä harjoitellaan tasapainon pitoa ja siinä on tarkoitus kävellä niin korkealla varpaiden päällä kuin mahdollista. Lapset voivat samalla koittaa kurotella kohti kattoa, jolloin korkeilla varpailla olo korostuu.

Pikkuhyppelyissä jokainen lapsi saa itse määrittää, minkälaisia hyppyjä haluaa hyppiä. Pikkuhyppelyissä ei ole oikeaa tai väärää tapaa tehdä hyppyjä. Harjoituksessa voidaan kuvitella, että ollaan kesäisellä metsätiellä ja hypitään kevyesti eteenpäin.

Sokkotanssi

Sokkotanssissa lapset ottavat itselleen parin ja asettuvat vastakkain seisomaan. Toinen lapsista laittaa silmät kiinni ja toinen lapsista alkaa kuljettaa tätä lasta ympäri salia musiikin soidessa. Musiikissa vaihtelevat rauhallisen ja nopean musiikin tempot ja nämä vaihtelut voivat näkyä myös lasten tanssissa. Noin minuutin jälkeen lapset vaihtavat vuoroa ohjaajan toimesta, joten molemmat lapset saavat olla sekä sokkoja että kuljettajia.

Loppurentoutus

Loppurentoutus tapahtuu samalla tavalla kuin ensimmäisellä kerralla eli lapset makaavat rauhallisen musiikin soidessa ja opettaja piirtää sormella tai pehmolelun avulla heidän ääri-viivat lattiaan.

Loppupiiri

Tanssituokion loppuksi voidaan keskustella tuokiosta, harjoitusten herättämistä tunteista sekä antaa palautetta samalla tavalla kuin edelliselläkin kerralla eli lapset seisovat korkeilla varpailla, jos heillä oli kivaa ja menevät kyykkyyhyn, jos heillä oli ollut tyhmää. Palautteenanto ei ole joka kerralla pakollista, jos siihen ei jää aikaa.

3. kerta: Voima

Tavoitteet: opetella käyttämään huivia tanssissa, harjoitella voiman muutoksia kävely- ja juoksuharjoitusten avulla sekä harjoitella parityöskentelyä.

Tarvittavat välineet: huivit, musiikki huivitanssiin, musiikki loppurentoutukseen.

Alkupiiri

Tanssituokion sisällön kertominen ja edelliseltä kerralta tuttu Hyvää päivää -leikki (ohjeistus löytyy 2. kerran harjoituksista), jossa herätellään eri kehonosat tanssimaan.

Minä liidän

Harjoituksessa liikutaan eri tyyleillä ja liikkumistavoissa tulee esille voiman muutokset. Harjoituksessa liikutaan neliönmuotoisessa, mahdollisimman isossa tilassa ja jokaisella neliön sivulla liikutaan eri tavalla. Ensimmäinen sivu kävellään korkeilla varpailla, toinen sivu matalasti kyykyssä, kolmannella sivulla juostaan ja kuvion viimeinen sivu hypitään. Lapset voivat tehdä harjoituksen useaan kertaan joko yksi kerrallaan, pareittain tai kaikki lapset yhdessä jonossa.

Sokkotanssi

Lapset harjoittelevat parin kanssa työskentelyä ja musiikin tahtiin liikkumista. Katso tarkempi ohjeistus 2. kerran harjoituksista.

Huivitanssi

Aluksi voidaan harjoitella huivien kanssa työskentelyä heittämällä niitä ilmaan. Samalla voidaan tutkia voiman muutoksia seuraavien kysymysten avulla: Kuinka hitaasti/nopeasti huivit putoavat maahan? Mitä tapahtuu jos huiviin puhalttaa? Onko mahdollista heittää kahta huivia samaan aikaan?

Seuraavaksi voidaan jatkaa huivien kanssa työskentelyä yhdistämällä ne musiikkiin. Musiikissa voi tulla esille rauhallisen ja nopean tempon vaihtelut, jolloin huivitanssista syntyy erilaista liikettä.

Rauhallisen musiikin aikana huivi voidaan kuvitella lehdeksi, joka kevyesti leijailee taivaalla. Kun musiikki vaihtuu nopeatempoiseen musiikkiin, huivista tulee lehti, joka on joutunut myrskyyn ja yrittää selviytyä myrskyn pyörteistä. Harjoitus on hyvä toistaa useaan kertaan ja päättää se rauhalliseen musiikkiin.

Loppurentoutus

Loppurentoutuksessa voi käyttää apuna sekä pehmolelua että huiveja tai sitten vain huiveja. Lapset menevät lattialle makaamaan rauhallisen musiikin soidessa taustalla. Joko ohjaaja tai pehmolelu yhdessä ohjaajan kanssa käy jokaisen lapsen luona ja silittää lasta hetken aikaa huivilla. Rentoutus päättyy kun kaikki lapset on silitetty huivin avulla läpi.

Loppupiiri

Loppupiirissä keskustellaan tuokion harjoituksista ja lapset saavat antaa palautetta jo tuoksi muodostuneella tavalla.

4. kerta: Tilan käyttö

Tavoitteet: opetella liikkumaan erikokoisissa tiloissa, tunnistaa miltä tuntuu liikkua pienemässä tilassa kuin yleensä, oppia vastaanottamaan positiivista palautetta ja harjoitella lasten välistä yhteistyötä.

Tarvittavat välineet: maalarinteippi tilan rajaukseen, huivit, musiikki huivitanssiin ja loppurentoutukseen.

Alkupiiri

Alkupiirissä kerrotaan tämän tuokion sisällöstä. Lisäksi alkupiirissä jo harjoitellaan tilan käyttöä. Lapset istuvat piirissä omalla paikallaan ja alkavat yhdessä ohjaajan kanssa venyttellä ja ravistella omia ruumiinosiaan. Kädet ja jalat käydään läpi. Hetki voidaan myös maikoilla mahallaan. Kun kaikki on valmista, niin voidaan aloittaa tuokion harjoitukset.

Tanssihippa

Tanssihippa on tavallista hippaa, jossa 1-2 lasta ottaa muita lapsia kiinni. Kun lapsi jää kiinni, hänen täytyy alkaa tanssia omalla paikallaan siihen saakka, kunnes joku pelastaa hänet koskettamalla. Lapset saavat itse päättää mitä ja minkälaista tanssia tanssivat odottaessaan pelastajaa. Useampi lapsi voi toimia hippana eli vuoroja voidaan vaihdella.

Minä liidän

Harjoituksessa käydään läpi samat liitämisen tavat kuin edellisellä kerralla. Tässä harjoituksessa ohjaaja on etukäteen rajannut teipillä pienemmän alueen, jonka ääri viivoja pitkin lasten täytyy kulkea. Muuten harjoitus on sama kuin edellisellä kerralla, mutta rajatussa tilassa harjoitellaan liikkumista pienemmässä tilassa. Katso harjoituksen tarkempi ohjeistus edelliseltä kerralta.

Huivitanssi

Huivitanssi toteutetaan samalla tavoin kuin edellisellä kerralla, mutta tämäkin harjoitus tehdään pienemmässä tilassa. Harjoituksessa hyödynnetään jo rajattua aluetta eli huivitanssi tapahtuu tämän alueen sisäpuolella. Edellisellä kerralla tapahtui huivien kanssa tanssitaan rauhallisen ja nopean musiikin tahtiin.

Oma temppu

Lapset saavat itse keksiä jonkun liikkeen, tempun tai muun asian, jonka haluavat näyttää ja esittää muille lapsille. Vuorotellen jokainen lapsi tekee oman temppunsa ja kun hän on sen tehnyt, niin lapsi saa muilta lapsilta ja ohjaajalta raikuvat aplodit.

Loppurentoutus

Lapset menevät lattialle makaamaan ja ottavat itselleen kunnolla tilaa. Rauhallinen musiikki soi taustalla. Ohjaaja käy yhdessä pehmolelun kanssa kuiskaamassa jokaisen lapsen korvaan yhden positiivisen asian lapsesta tai siitä, miten hän onnistui tämän päivän tanssituokiolla. Ohjaaja käy vuorotellen kaikki lapset läpi.

Loppupiiri

Keskustellaan tuokiosta, harjoituksista ja annetaan palautetta jo tutuksi muodostuneella tyylillä.

5. kerta: Liike ja erilaisen liikkeen tuottaminen

Tavoitteet: oppia tunnistamaan kuinka erilaisilla ruumiinosilla voidaan tuottaa liikettä, harjoitella eri tavoin liikkumista sekä opetella parin kanssa yhteistyötä.

Tarvittavat välineet: musiikki loppurentoutukseen.

Alkupiiri

Keskustellaan tuokion sisällöstä ja kerrotaan tulevista harjoituksista.

Tanssihippa

Lämmitellään lapsia tanssimaan edelliskerran Tanssihippa-leikillä.

Tarkempi ohjeistus löytyy edelliskerran tuokiosta.

Sormitanssi

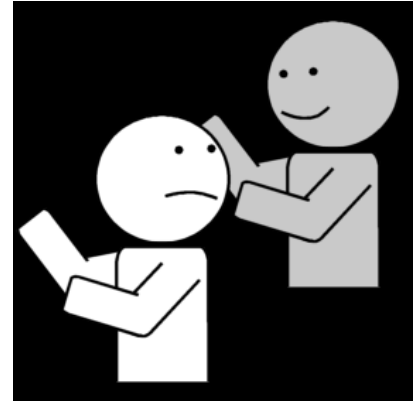
Kokeillaan yhdessä minkälaista liikettä pelkästään sormella saadaan aikaiseksi. Jokainen laittaa yhden sormen maahan ja sormi alkaa liikkua ensin lattialla. Se voi tehdä erilaisia kuvioita tai pyöriä ympäri. Pikkuhiljaa sormi alkaa nousemaan yhä ylemmäs ja ylemmäs, kunnes lapset seisovat varpaillaan ja käsi on nostettu niin korkealle kuin mahdollista ja sormi tekee liikettä yhä edelleen. Täältä tiputtaudutaan nopeasti takaisin lattialle ja harjoitus alkaa alusta. Harjoitusta voidaan koittaa tehdä myös jalalla eli mitä tapahtuu, jos jalka alkaa nousemaan lattialta ylöspäin.

Tyylikkät liikkeet

Tässä harjoituksessa harjoitellaan miten eri ruumiinosilla voidaan liikkua. Ohjaaja nimeää aina yhden ruumiinosan kerrallaan ja lapset saavat keksiä minkälaista liikettä sillä voidaan tehdä. Esimerkiksi kantapää -> kantapäkävely, jalat -> juoksu, hyppiminen. Kun lapset ovat keksineet liikkeen, niin sitä tietenkin myös kokeillaan. Kun kyseisellä ruumiinosalla on tuotettu kaikki mahdollinen liike, niin ohjaaja nimeää seuraavan ruumiinosan ja lapset taas keksivät siitä liikkeen. Kun harjoitus sujuu, niin myös lapset voivat vuorotellen keksiä ruumiinosia.

Peilitanssi

Lapset ottavat itselleen parin ja käyvät istumaan vastakkain parinsa kanssa. Toinen lapsista on peili ja toinen lapsista matkii tämän peilistä näkyvän lapsen liikettä. Harjoitus tehdään istuen eli lapset liikuttavat lähinnä käsiä, päätä tai koko ylävartaloa. Kun lapset ovat tanssineet vähän aikaa näin, niin vaihdetaan vuoroa, jotta lapset pääsevät kokeilemaan molempia rooleja. Harjoituksessa voidaan käyttää myös musiikkia taustalla.

Loppurentoutus

Lapset käyvät lattialle makaamaan rauhallisen musiikin soidessa taustalla ja ohjaaja kertoo jokaiselle lapselle yksi kerrallaan yhdessä pehmolelun kanssa jonkun positiivisen asian lapsesta tai tämän kerran onnistumisesta.

Loppupiiri

Loppupiirissä keskustellaan tuokion harjoituksista sekä annetaan palautetta kehollisin keinoin eli samalla tavalla kuin kaikilla edellisilläkin kerroilla.

6. kerta: Liike ja aistit

Tavoitteet: opetella yhdistämään erilaista liikettä ja musiikkia toisiinsa, harjoitella yhteistyötä parin kanssa sekä opetella tunnistamaan eri aisteja.

Tarvittavat välineet: musiikit Seuraa tanssija -harjoitukseen, Aurinkohattuun ja Pakkashattuun ja loppurentoutukseen.

Alkupiiri

Kerrotaan tanssituokion sisällöstä ja tulevista harjoituksista. Alkupiirissä lämmitellään myös tanssituokiota varten tuottamalla erilaisia rytmejä käsillä tai jaloilla. Ohjaaja taputtaa joko käsiä yhteen tai tömistää jalkoja maata vasten ja tuottaa tiettyä rytmiä. Lapset tekevät tämän perässä.

Seuraa tanssijaa

Harjoituksessa lapset kulkevat jonossa (jos lapsia on paljon niin voi olla useampi jono) ja taustalla soi musiikki. Musiikissa voi vaihdella eri tyyllilajit, jolloin voi syntyä vaihtelua liikkeisiin. Jonon ensimmäinen alkaa liikkumaan/tanssimaan valitsemallaan tavalla ja muut jonossa olijat seuraavat tätä perässä. Hetken aikaa tanssittuaan voidaan tehdä ohjaajan käsystä vaihto, jolloin jonon ensimmäinen siirtyy viimeiseksi ja seuraava jonossa alkaa tanssimaan omalla tyyllillään. Harjoitus päättyy kun kaikki ovat saaneet johtaa jonoa yhden kerran (jos lapsia on vähän, niin harjoitus voidaan tehdä kahteen kertaan).

Peilitanssi

Harjoitus tehdään samalla tavalla kuin edellisellä kerrallakin. Jos harjoitus on lapsille liian helppo tai se alkaa jo sujua hyvin niin lapset voivat muodostaa 3-4 hengen pienryhmiä, jossa voidaan kokeilla tehdä peilitanssia. Tällöin yksi lapsi toimii peilinä ja muut pienryhmän lapset seuraavat tämän lapsen liikkeitä. Harjoituksessa voidaan hyödyntää myös musiikkia.

Aurinkohattu ja pakkashattu

Harjoituksessa soitetaan kahta erilaista musiikkia. Silloin kun kyseessä on aurinkohattu niin musiikki on kevyttä, iloista ja energistä. Kun kyseessä on pakkashattu niin musiikki on raskasta, hidasta ja rauhallista. Harjoituksessa lapset liikkuvat musiikkiin sopivalla tavalla ja ohjaaja kehottaa lapsia liikkumaan joko aurinkohatun tai pakkashatun tavoin. Lasten liikkumistyylit on vapaa, mutta tärkeää on liikkua joko aurinkohatun tai pakkashatun musiikin mukaan.

Oma temppu

Tällä kerralla lapset saavat taas esittää oman temppunsa ja kun jokainen lapsi on näyttänyt temppunsa niin hänelle taputetaan ennen kuin annetaan seuraavan lapsen näyttää temppunsa.

Loppurentoutus

Loppurentoutuksessa lapset menevä ympäri salia makaamaan rauhallisen musiikin soides-
sa taustalla. Lapset saavat hetken aikaa makoilla rauhassa lattialla, kunnes ohjaaja käy yksi-
tellen jokaisen lapsen luona ja vetää tämän jaloista loppupiiriin. Kun kaikki lapset on ve-
detty loppupiiriin niin he saavat makoilla siinä vielä hetken, kunnes nousevat ylös.

Loppupiiri

Loppupiirissä keskustellaan tuokion harjoituksista sekä annetaan palautetta. Lisäksi keskus-
tellaan siitä, että seuraava tanssituokio on viimeinen tanssituokio ja lapset saavat esittää
toiveita tuokiolle. Lapset nimeävät siis näiltä kaikilta kuudelta sellaisia harjoituksia, jotka
ovat olleet heidän mielestään mukavia ja joita haluaisivat tehdä vielä uudestaan. Jos lapsia
on vähän niin jokainen lapsi saa nimetä yhden harjoituksen, mutta jos lapsia on enemmän
niin sitten ohjaaja voi valita sellaisia harjoituksia, jotka saavat eniten kannatusta. Loppupii-
riin kannattaa valita tällä kerralla hieman enemmän aikaa.

7. kerta: Lasten toivekerta ja aistien käsittely

Tavoitteet: lopettaa tanssituokioid onnistuneesti, lisätä lasten osallisuutta toiveiden huomi-
oimisella ja jättää kaikille positiivinen mielikuva tanssista.

Tarvittavat välineet: ohjaaja saa itse määrittää lasten toiveiden mukaan.

Alkupiiri

Alkupiirissä keskustellaan tuokion sisällöstä ja siitä, että tämä on viimeinen tanssituokio.
Jos lapsilla ei ole mitään toivetta alkupiiriin niin alkupiirissä voidaan tehdä edelliskerran ryt-
miharjoitus ja tällä kertaa harjoitus tehdään kokonaan silmät kiinni. Harjoituksessa jokai-
nen lapsi voi tehdä rytmin silmät kiinni, mutta muut lapset voivat pitää silmät auki, koska
muuten he eivät näe minkälainen rytmi syntyy. Kun rytmi on selvillä niin kaikki voivat ko-
keilla sitä silmät kiinni.

Loppurentoutus

Jos lapsilla ei ole toivetta loppurentoutukseen niin voidaan tehdä rentoutus, jossa yhdistel-
lään kahta jo lapsille tuttua rentoutusta. Lapset menevät makaamaan ympäri salia ja rau-
hallinen musiikki soi taustalla.

Hetken kuluttua ohjaaja käy vetämässä jokaisen lapsen jaloista keskelle loppupiiriin ja kuis-kaa samalla lapselle jonkun positiivisen asian lapsesta, hänen onnistumisistaan tai taidois-taan tanssituokioiden ajalta. Tämä toistetaan jokaiselle lapselle ja kun kaikki ovat päässeet loppupiiriin niin lapset voivat nousta ylös ja avata silmät.

Loppupiiri

Keskustellaan tanssituokioiden päättymisestä sekä annetaan palautetta suullisesti sekä jo tutuksi muodostuneella kehollisella tavalla.

Viimeisen tuokion muut harjoitukset ja leikit rakentuvat lasten toiveiden mukaan.

LÄHTEET

Anttila, E. 2001. Tanssi: kehon leikkiä. Teoksessa Karppinen, S. Puurula, A. & Ruokonen, I. (toim.) Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab, 76–87

Anttila, E. 2009. Tanssii tätien kanssa – luova liikunta ja tanssi varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A.-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 16–21.

Anttila, E. 2013. Koko koulu tanssii! Kehollisen oppimisen mahdollisuuksia kouluyhteisössä. Helsinki: ACTA SCENICA 37.

Schaffrath, S. 2012. Lasten ja nuorten luova tanssi tutkimuskirjallisuuden valossa. Pro gradu –tutkielma. Turku: Turun yliopisto, Turun opettajankoulutuslaitos.

Oppaan kuvat: Vilma Kivinen ja www.papunet.net